STRIP KIOSK

nr 13

februari 2023

LAMBIK OP HET KLEINE SCHERM

't Vlaams Stripcentrum

't Vlaams Stripcentrum heeft naar aanleiding van de stripveiling van december 2022 bij Bernaerts twee groot-formaat luxe-albums uitgegeven van de geveilde verhalen van Piet Pienter en Bert Bibber:

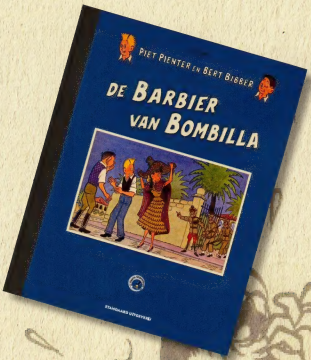

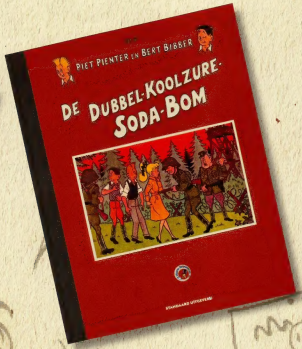

De Barbier van Bombilla: oplage van 53 exemplaren

De Dubbel-Koolzure-Soda-Bom: oplage van 61 exemplaren

Prijs per exemplaar: € 225

Er zijn nog enkele exemplaren beschikbaar. Neem contact op via de website www.vlaamsstripcentrum.be

STRIPKIOSK
Nummer 13
Februari 2023

HOOFDREDACTIE
Peter Van Hooydonck

WERKTEN BOVENDIEN MEE AAN DIT NUMMER
Marc de Lint
Yves Kerremans
Guy Merckx
Philippe Mouvet
Michael van Hartskamp

OPMAAK
Sem Laerenbergh

OMSLAG FOTO
Handgekleurd fragment uit de televisiereeks In het spoor van Marco Polo

AUTEURSRECHTEN
Afbeeldingen Marc Sleen
© Stichting Marc Sleen
www.marc-sleen.be
Afbeeldingen Willy Vandersteen
Copyright © Standaard uitgeverij en de Erven Vandersteen
Overname van artikels of illustraties, zelfs gedeeltelijk, is niet toegelaten zonder uitdrukkelijke en schriftelijke toestemming van de uitgever.
Copyright van afbeeldingen of foto's berust bij de diverse auteurs en uitgeverijen

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER
Frank Bogaerts
Gaspar Verreyckenstraat 6,
2610 Wilrijk

OPLAGE
500 exemplaren

WWW.VLAAMSSTRIPCENTRUM.BE
info@vlaamsstripcentrum.be

StripKiosk marcheert in 2023 blijgemutst zijn eerste lustrum tegemoet. Een vijfde jaargang wordt aangesneden, met weer heel wat diverse onderwerpen in dit nummer 13. De reeks analyses van de eerste Suske en Wiske-verhalen mag op veel bijval rekenen, als we voortgaan op de ontvangen reacties. De Vliegende Aap hangt boven ons in de lucht en moet enkel nog gekooid worden. We blijven nog wat bij Willy Vandersteen en overlopen de passages van Lambik en zijn vrienden op het kleine scherm in de pioniersjaren van de televisie. Vorig jaar vierde uitgeverij Dupuis zijn 100-jarig bestaan, wat aanleiding gaf tot enkele tentoonstellingen. *Dupuis, la fabrique de héros*, in het Musée des Beaux Arts in Charleroi, is een aanrader en loopt nog tot 30 juli 2023. Maar ook in *StripKiosk* gaan we naarstig verder met Dupuis-artikels. Deze keer richten we de schijnwerpers op de metalen toogrekjes die ooit de albums hebben geëtaleerd.

Yves Kerremans die vorig jaar zijn mooi overzichtswerk van Marc Sleen zag verschijnen, maakte een bijdrage over de chromo's van cichorei De Beukelaer. Philippe Mouvet en Marc de Lint haalden weer enkele juweeltjes aan de oppervlakte met de postkaarten van het efemere blad *Seeonee*. Tevens openen zij een nieuwe reeks in *StripKiosk*: een overzicht van reclamestripblaadjes in Frankrijk en de Benelux.
We blikken ook nostalgisch terug op de eerste jaren van het stripverzamelen in Nederland en België met een focus op enkele uitzonderlijke collecties.

Hou je gezond en geniet van de hobby!

Peter Van Hooydonck
Hoofdredacteur

ZODA.I.C KALENDER

Deze unieke verjaardagskalender begint niet op 1 januari zoals een gewone kalender, maar wel op 21 maart, de eerste dag van het eerste sterrenbeeld, Ram, van de dierenriem. Voor elk sterrenbeeld werd er ook een bondige, verklarende uitleg van de belangrijkste eigenschappen geschreven. Alle illustraties voor deze kalender werden gemaakt door Midjourney, een door Artificial Intelligence (AI)-gestuurde tool die op basis van korte beschrijvingen volledig autonoom afbeeldingen genereert. Deze werden daarna digitaal bewerkt door striptekenaar en illustrator Mario Boon. De ZODa.i.C kalender van Mario Boon is er gekomen na 25 pre-orders . Daar komt een genummerde en gesigneerde A4 ex-libris bij.

Prijs: 22,50€
Bestellen kan via:
https://www.zodaic.be/product/mario-boon-zodaic-kalender/

Deel 4

De avonturen van Suske en Wiske: De Vliegende Aap

Na hun bewogen avonturen met de sprietatomen, is het tijd dat de vrienden een verre reis maken. Ditmaal richten ze de blik op de kolonie Congo, waar ze Lambiks broer Arthur gaan zoeken. Daar staan hen de verwachte jungle-gevaren te wachten, zoals vijandige inboorlingen, wilde dieren en de geduchte schurk Serpentos. Vandersteen had goed begrepen dat hij met Lambik een goudhaantje had gecreëerd. Hij laat hem dan ook volop een centrale rol spelen...

Door Peter Van Hooydonck

Met dank aan Michael van Hartskamp

De Vliegende Aap

De aankondigingsstrookjes van *De Vliegende Aap*, die in *De Nieuwe Standaard / Het Nieuwsblad* van 28 september 1946 verschenen, brengen Lambik opnieuw op de voorgrond. De introductie van deze figuur was voor Vandersteen een schot in de roos geweest. De strookjes werden echter voorafgegaan door niet minder dan 3 tekstuele *teasers*.

Eerste tekstuele aankondiging, uit De Nieuwe Standaard *van 24 september 1946*

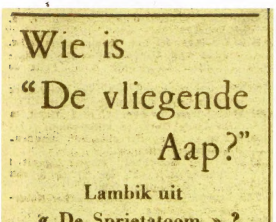

Tweede tekstuele aankondiging, uit De Nieuwe Standaard *van 25 september 1946*

Derde tekstuele aankondiging, uit De Nieuwe Standaard *van 26 september 1946*

We zien bij de start van het nieuwe verhaal een gezapige Lambik in een gezellig en huiselijk tafereel, net alsof hij al jaren deel uitmaakt van het gezin. Qua fysionomie was het nog wat zoeken, Lambiks gezicht verandert in elk prentje. De rust in de huiskamer blijft niet duren want algauw ontsteekt hij in een heerlijk neurotische bui, wanneer hij in de krant een foto ziet van zijn naar Afrika uitgeweken broer Arthur. Arthur woont in Dongo (lees Congo) en is bij machte om te vliegen, dank zij het sap van de *Selderum Aeroplanis*, een inheemse plant. Niemand gelooft dit verhaal, en Lambik wil de laatste brief van zijn broer overhandigen, maar trekt abusievelijk zijn tramkaart uit zijn portefeuille! De bewuste brief wordt dan toch gevonden en onze vrienden leren dat Arthur in Dongo het dochtertje van zijn overleden gids zoekt om haar te adopteren. Het gezelschap beslist een expeditie uit te rusten om Arthur te gaan zoeken! Lambik is dolgelukkig en drukt Wiske tegen zijn borst. Wiske maakt hierbij een opmerking over de prikkende snor van Lambik, zodat het eens en voor altijd duidelijk is: Lambik heeft wel degelijk een snor!

▲ Het ezeltje Putifar zorgt voor de vrolijke noot (originele tekening)!

Hij gaat een lastdier kopen, waardoor de ezel Putifar in het verhaal komt. De naam Putifar of Pudifar kennen we uit de beginperiode van Vandersteen in *Wonderland*, de jeugdpagina uit het dagblad *De Dag*. Hiervoor tekende hij in 1941 *de Lollige Avonturen van Pudifar de Kater*.

De grappige ezel heeft vele menselijke trekjes: wanneer hij een moeder op straat ziet met een baby in haar armen, verlangt het dier dat Lambik hem ook zo draagt. Door een ongelukje slikt Pudifar een transistor-radiootje in zodat hij met zijn opstaande staart als antenne, een wandelende radio wordt.

▲ *De aankondigingsstrookjes uit* De Nieuwe Standaard *van 28 september 1946 . Vandersteen hield er wel de spanning in (krantenversie)!*

Wat dat is een aap, dat ziet ge toch!
Ja en een leelijke zelfs!
Een aapkiekendaan! Dat is mijn broer Arthur, van wien ik al jaren niet meer gehoord heb!
Nu ge ziet hij lijkt er als twee druppels water
En nu schiet het mij te binnen. Hij heeft een geweldig geheim!
Ge zult mij toch niet gelooven!
Welk geheim?
Welzeg het dan!
Hij kent het geheim om te vliegen!
Hoe vliegen?
Wel ja, zoo maar vliegen, zonder machine of iets. Doch het zal van een plant te drinken!
Lambik, gij hebt teveel champagne in de zon gezeten vandaag!
Ge gelooft mij niet, hé? Ge denkt dat ik weer verstrooid ben!!
Hier lees dat dan! De laatste brief die ik van haar gekregen heb, ontving!
Neuit.. Ik beweer niet dat ge verstrooid zijt, Lambik, maar.. neu.. dit is op de tramkaart!

▲ *Linksboven een foto van Lambik's broer Arthur. Op deze pagina verandert Lambik voortdurend van fysionomie (krantenversie).*

Op die manier vertrekken Suske, Wiske en Lambik naar de toenmalige Belgische kolonie, net zoals Tintin dat deed in 1930-31 in *Tintin au Congo*, na zijn avontuur in de Sovjet-Unie.

Tante Sidonie gaat niet mee, ze verkiest in België te blijven: haar rug doet zo'n pijn dat ze haar armen niet kan bewegen om haar benen te verzorgen! ▸

Lambik op zijn best met het paar handschoenen (krantenversie)

Wel, Boumbata, wij zullen den Ligen dood schieten. Maar daarna moet ge ons een aan'nlichting geven!
Oyske geef mij een paar handschoenen, want we gaan in Ligenjakt!
Gemoet me zoo vanwitterd niet bekijken, Jaja, ge weet toch wel dat een Ligen geen vac is om zonder handschoenen aan te patken!

De visie van Vandersteen op de Afrikaanse zwarten is die van een paternalistische, traditionele en koloniale overheerser, zoals nog gebruikelijk net na de oorlog: niet zelden worden de "zwartjes" belachelijk gemaakt omwille van hun bijgeloof en vermeende intellectuele en culturele achterstand. Het algemene thema van de zoektocht naar iemand in de donkere oerwouden van het Afrikaanse continent, is een zeer verbreid onderwerp in de films en de pulpliteratuur uit de jaren '30. Denken we maar aan de populaire Tarzanfilms en sommige Amerikaanse junglestrips, zoals Frank Buck's *Bring 'Em back alive!*, die in het weekblad *Robbedoes* verscheen. Wanneer we Arthur de vliegende aap in zijn dierenvel op een tak zien, is Tarzan in zijn lendendoek nooit ver weg.

In *De Vliegende Aap* wordt geen beroep gedaan op professor Barabas en zijn uitvindingen. Hij had immers nog maar pas zijn labo opgeblazen. Per vliegtuig en boot bereiken de vrienden de binnenlanden van Dongo, en slaan er hun tent op. Dit levert enkele goede gags op. Wanneer Lambik steeds op zijn duim blijft slaan, raadt Wiske hem aan de steel met beide handen vast te houden!

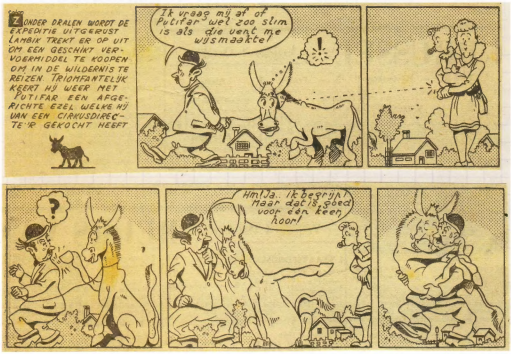
Zonder dralen wordt de expeditie uitgerust. Lambik trekt er op uit om een geschikt vervoermiddel te kopen om in de wildernis te reizen. Triomfantelijk keert hij weer met Putifar een afgerichte ezel, welke hij van een cirkusdirecteur gekocht heeft.
Ik vraag mij af of Putifar niet zoo slim is als die vent me wijsmaakte!
Hm! Ja. Ik begrijp maar dat is goed voor den koen hoor!

De ezel Putifar is nog de domste niet (krantenversie)!

Wanneer Lambik in zijn hangmat nog wat mondharmonica speelt, maakt hij als eerste kennis met de hypnotiserende wurgslang Kanga, maar een interventie van Suske en Wiske bevrijdt hem uit zijn benarde situatie. De volgende dag komt het gezelschap aan in het verlaten dorp van de inboorlingen, en Lambik, die zich in een tijgervel heeft gewikkeld, wordt bijna door een speer gedood. Het is Boumbala, de leider van de stam, die Lambik verwart met het wilde dier, dat rond het dorp sluipt. Wiske biedt de leider een deal aan: zij zullen het dier uitschakelen in ruil voor informatie. Opvallend is dat de vrienden een dier doden, iets dat in de verdere avonturen nog maar zelden zal gebeuren.

Lambik trekt zijn handschoenen aan omdat een tijger geen kat is om zonder handschoenen aan te pakken. Deze hele scène doet sterk denken aan *Tintin au Congo* waarin Tintin ook bij een stam terecht komt, de Ba-Baoro'm, om een sluipende leeuw uit te schakelen. Deze laatste keuze was beter omdat er in Afrika van origine ... geen tijgers leven. Suske en Wiske leggen zich in een hinderlaag en kunnen het dier neerschieten. Wanneer Lambik een foto maakt als trofee zitten er net twee vliegen voor de lens en hebben Suske en Wiske een vliegenhoofd op de foto. Deze gag recupereerde Vandersteen alweer van de strip *Simbat de Zeerover*.

Uit dankbaarheid stelt Boumbala hen dragers en draagstoelen ter beschikking, maar wanneer Lambik, Suske en Wiske het gebied van de vijandige Jambaba's bereiken, durven de dragers niet verder. De vrienden zetten dan maar de tocht alleen verder en 's avonds worden de tenten opgezet. Lambik is wat koffie aan het malen, tot hij merkt dat een derde arm verder aan de slinger draait.

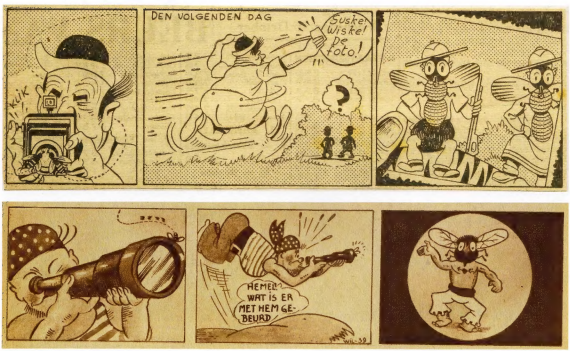

▲ *Boven en onder: een strook uit* De Vliegende Aap *(krantenversie), duidelijk geïnspireerd op de gag die Vandersteen gebruikte in* Simbat de Zeerover *(1944)*

Eerst is hij zich niet bewust van deze situatie en is hij meer geïntrigeerd door de haargroei op de arm! Het blijkt Arthur te zijn, die onze vrienden voorlopig nog schuwt en op afstand blijft. Tijdens hun pogingen om Arthur te vangen, drinkt Lambik het sap van een willekeurige plant in de hoop dat hij ook zal kunnen vliegen, maar hij boort zich in de grond, nadat hij in duikvlucht uit een boom is gesprongen. Dan proberen ze Arthur te doen dalen door de berichten voor de duivenmelkers via Radio Putifar uit te zenden. Maar de vliegende aap is niet makkelijk te vangen...

In de volgende scène maakt Putifar kennis met de hypnose-slang en blijft gebiologeerd stilstaan, maar onze vrienden voorkomen erger. Lambik krijgt dan een pijl in zijn achterwerk, met een dreigbrief van Serpentos erbij, een wrede en meedogenloze schurk, die het geheim van de vliegende aap wil doorgronden. Maar het gezelschap laat zich niet afschrikken en zet zijn tocht verder. Opnieuw wordt Lambik het slachtoffer van Kanga de slang, die hem meeneemt naar de schuilplaats van Serpentos. Deze man heeft een ooglapje en een afschuwelijk lelijke neus en bestuurt de slang via een lange-afstandsradio. De slang slaagt erin Lambik te hypnotiseren en Serpentos maakt er een slechterik van, die hij op Suske en Wiske afstuurt. Lambik is zichzelf niet meer en schiet Wiske neer met een geweer. Kanga krijgt de opdracht het treurende Suske dood te bijten.

Maar dan verschijnt een nieuw personage ten tonele: het zwarte meisje Banana. Zij gooit een cactusblad op de slang die het snel voor bekeken houdt. Wiske blijkt uiteindelijk niet dood te zijn, want het geweer was geladen met losse flodders. Ze is wel jaloers wanneer Suske en Banana het goed met elkaar kunnen vinden. Ze noemt Banana een *zwart scharminkel*, een uitdrukking die heden ten dage niet meer door de beugel zou kunnen. Intussen heeft de gewonde Kanga zich tot bij Serpentos gesleept. De bandiet blaast haar op met een fietspomp, en kleeft ze vol met *rustinnekens* om de gaatjes te dichten. Net zoals een binnenband van een fiets wordt ze te drogen gehangen! Het dialectwoord *rustinneke* werd afgeleid van *rustine*, een stukje rubber[3] om een binnenband te dichten, uitgevonden door de Fransman Louis Rustin.

Antwerpse uitdrukkingen zoals "rustinnekens" of "fitten" moesten wijken in het album (krantenversie onderaan, albumversie bovenaan).

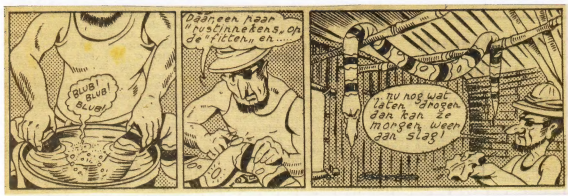

▾ *Ook Schalulleke werd niet vergeten door de inboorlingen (krantenversie)*

Banana spreekt een soort van *petit nègre* en vertelt dat zij vroeger koningin van de Jambaba's was. Haar troon stond in een tempel bovenop een rots, waartoe zij als enige de geheime ingang kent. Er bevindt zich in de tempel ook een grote schat, die Serpentos wil bemachtigen. Daarom hitst hij de Jambaba's tegen haar op, zodat zij voortdurend op de vlucht moet.

Suske, Wiske en Banana luisteren naar het tamtamgeroffel in het oerwoud en leren dat de inboorlingen jacht op hen gaan maken, op bevel van Serpentos. Plots begint het radiootje van Putifar te werken: "*Thans volgt een spreekbeurt over de rantsoenering der menseneterij in onze kolonie op tekst van Mr. Lemans!*" Dit is enerzijds een verwijzing naar het toen actuele debat over de vleesrantsoenering, dat tot uiting kwam in de conflicten tussen Minister van Ravitaillering Edgar Lalmand en de slagersfederatie. Anderzijds een knipoogje van Wim Goderis naar één van zijn buren op de Antwerpse Linkeroever, die Lemans heette.

De gehypnotiseerde Lambik komt weer tevoorschijn en wil onze vrienden overleveren aan de Jambaba's. Ze vluchten in de boomkruinen en kunnen ontsnappen, maar Suske en Wiske worden toch door Kanga overmeesterd. Een baldadige Lambik rijdt rond op Putifar en voert de buit naar het dorp van de inboorlingen. Suske en Wiske worden in een kookketel gestoken, en er wordt zelfs een klein potje voorzien voor Schalulleke. Serpentos kijkt schabouwelijk toe en geeft het bevel ook Lambik in een ketel te stoppen. Door het hete water verliest de hypnose zijn effect en vraagt hij aan een inboorling: "*Zeg, zwartekop, wat is dat hier voor zottekensspel?*", een mooie illustratie van de rijke en sappige Antwerpse woordenschat, én van taalgebruik dat heden niet meer door de beugel kan. ▸

Geachte luisteraars! Thans volgt een spreekbeurt over de rantsoenering der menseneterij in onze kolonie op tekst van Mr. Lemans!
Dames houdt U vast we gaan en van door!
HALT!

▴ *Mijnheer Lemans was iemand uit de buurt van Wim Goderis (krantenversie)*

Het begrip van de Verbrande Aarde was een actuele term in 1946 (krantenversie)

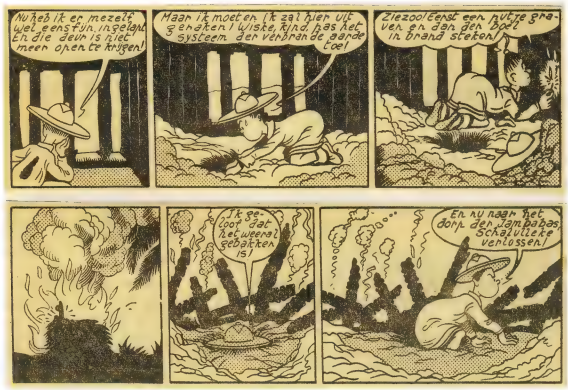
Nu heb ik er mezelf wel eens fijn in gelapt, en die deur is niet meer open te krijgen!
Maar ik moeten [ik zal hier uit geraken! Wiske, kind, pas het systeem der verbrande aarde toe!
Ziezo! Eerst een nuttige grav- en dan den hoed in brand steken!
Ik geloof dat het weer is gebeten is!
En nu naar het dorp den jambaba's Schalulleke verlossen!

Maar Banana ligt weer op de loer en graaft een onderaardse gang tot onder de kookpot. Zij snijdt de bodem uit de pot met een blikopener en kan de hele meute bevrijden. Ze vluchten naar de rivier en varen weg met een kano. Serpentos is woedend en zet de achtervolging in. In volle vaart springt hij ook in een kano maar doorboort de bodem, een mop die Vandersteen al eerder gebruikte in de reeks *Tori* (1944).

Tijdens hun vlucht verneemt Banana uit het tamtamgeroffel dat de Jambaba's een gevangene hebben. Wiske merkt dat zij haar Schalulleke niet meer heeft en vreest dat haar popje in handen van de inboorlingen is. Zij springt uit de kano, schakelt een krokodil uit dankzij haar kousenband en springt op de oever, waar zij Arthur de vliegende aap ziet, gevangen in een kooi. Ze slaagt erin hem te bevrijden, maar raakt daardoor zelf gevangen. Ze besluit de techniek der verbrande aarde toe te passen, een actuele term uit die periode. Deze term verwijst naar het bevel van Adolf Hitler van maart 1945 waar hij wil dat alle infrastructuur in Duitsland vernield wordt om zo niets achter te laten voor de vijand. Voor Wiske betekent dit dat ze haar kooi volledig afbrandt terwijl zij schuilt in een put onder de grond. Dan verzint Wiske een list om haar geliefd Schalulleke te bevrijden, dat de inboorlingen aan een paal hebben vastgebonden. Ze vindt de huid van een leeuw en naait zichzelf erin. Ze verwijst hierbij naar het populaire radioprogramma *Het uurtje voor de vrouw*, dat telkens op woensdagvoormiddag om 9 uur werd uitgezonden op de Vlaamse radio.

Het uurtje voor de vrouw was een populair radioprogramma (krantenversie)

Dont nu zoo gek niet! Die w aten wal is zeker nog van d'r af!
Zeg eens, Arthur, gij zijt toch geen Dakota, hé?
Houdt u allen goed vast! Ik zal u chipchip redden!
Blanke mannen, daar kunnen doen!

Op die manier stapt Wiske het dorp binnen en jaagt iedereen weg: Schalulleke is bevrijd. Maar een echte leeuw komt haar besnuffelen en ze moet het op een lopen zetten. Gelukkig verschijnt Arthur tijdig ten tonele en geeft de leeuw een goede rammeling. Hij neemt Wiske op zijn rug en samen vliegen ze naar de kano met Lambik. Arthur heeft duidelijk zijn achterdocht achterwege gelaten. De broederhereniging is vertederend...

Maar lang duurt het feest niet, want de kano nadert een waterval en Arthur ziet zich genoodzaakt weg te vliegen met de hele sliert achter zich aan. Deze situatie doet Wiske zeggen: *"Zeg eens, Arthur, ge zijt toch geen Dakota, hé?"* Deze ogenschijnlijk zinloze opmerking verwijst naar de actualiteit van november 1946. Op 14 november stortte in Amsterdam een transporttoestel van het Dakota-type neer. De Nederlandse schrijver Herman De Man (1898-1946) was één van de slachtoffers. Slechts enkele dagen later, op 19 november, stortte in de Zwitserse Alpen alweer een Dakota neer.

Lambik zorgt weer voor de wending in het verhaal en vindt het nodig in zijn handen te spuwen, waardoor de hele ketting mensen op de grond valt. De hele sliert komt terecht net voor een grote rivier, en ze beslissen een vlot te bouwen. Suske, Wiske en Banana varen af terwijl Arthur en Lambik in het nest van de vliegende aap op wacht blijven. Tijdens hun tocht passeren de kinderen een afgodsbeeld waar de inboorlingen hun slachtoffers aan de krokodillen offeren.

Transportvliegtuig
Londen-Amsterdam
brandend neergestort

De 26 inzittenden verkoold

Herman De Man, Nederlandsch letterkundige, onder de slachtoffers

Bij de landing vuur gevat

In den nacht van Donderdag op Vrijdag bereikte ons het ontstellend nieuws van een vreselijke luchtramp die op het vliegveld van Schiphol bij Amsterdam heeft plaats gehad.

Het eerste telegram dat men in verband met deze zware ramp ontvingen luidde als volgt :

Een Dakota - transportvliegtuig van de Nederlandsche luchtlijn

Londen-Amsterdam heeft Vrijdag avond, te 18 u. 46 bij de landing op Schiphol vuur gevat.

De 26 inzittenden, waaronder 18 passagiers, zijn om het leven gekomen.

Een verschrikkelijke ontploffing

HET VLIEGTUIG CIRKELDE EEN HALF UUR BOVEN HET

Een subtiele verwijzing naar een drama uit 1946 waarbij een Dakota neerstortte (krantenversie)

Maar de Jambaba's en Serpentos doemen op en overmeesteren de kinderen, die in de armen van het afgodsbeeld worden gelegd. Dat beeld zakt langzaam in de rivier weg zodat de krokodillen hen kunnen benaderen...

Lambik en Arthur hebben vanuit hun uitkijkpost de situatie begrepen en weer is het Arthur die moet uitrukken en de kinderen van een gewisse dood redt. Intussen is Lambik uit het nest gevallen, recht in de muil van een nijlpaard. Arthur doet het logge beest niezen en Lambik wordt tegen een boom gekatapulteerd. Suske, Wiske en Banana zetten hun tocht naar de tempelrots verder, maar Serpentos probeert ze in een hinderlaag te lokken met een groot machinegeweer.

Wiske is niet bang van een half pond "legumekens" (krantenversie). Dit gallicisme overleefde niet in de albumversie.

Dat is een Drosera!!! Een vleesch-etende plant!!! Dat stond in mijn vaderlandsche natuurkunde-diagram!... Maar nu gaat er nog een tichtje op!!! Suske, Lambik en Banana!! Alle drie omgeslokt door een van gramm van een drosera!
Maar van zoo'n half pond "legumekens" heb ik geen schrik hoor!! Ik zal m'n vrienden eens gauw verlossen!
Ziet ge wel! Een reuze drosera!

Wanneer ze in zijn vizier verschijnen, opent de schurk het vuur en de drie figuren worden doorzeefd. Lambik en Arthur horen de schoten en schieten te hulp, maar Serpentos richt nu zijn vreselijk wapen op het vliegende broederpaar, en treft de bolhoed van Arthur, die het in zijn hoofd heeft gestoken dat hij daardoor niet meer kan vliegen! Ze vallen op de boosaardige Serpentos, maar dan ontdekt Lambik de doorzeefde kinderen. 's Nachts beslissen de broers een graf te delven voor hen, maar ontdekken dan dat het slechts houten silhouetten zijn!

De kinderen zijn dus ongedeerd en hebben de tempelrots bereikt. Banana kent de weg en opent een zware deur in de rotsen. Even later komen ook Lambik en Arthur bij de deur, maar als Lambik reeds binnen is, wordt Arthur door Kanga gegrepen en naar Serpentos gebracht. Met zijn vieren verkennen de vrienden de rots die vol gevaren blijkt te zitten. In een kostelijke passage stelt Lambik zich vragen bij een zwarte schedel en besluit "dat het een doodshoofd van een neger is!"Doodshoofden en slangen zijn hun deel op de gevaarlijke tocht. Maar dat is niets vergeleken met de gevaarlijke drosera's op hun pad, vleesetende planten die onze vrienden één voor één te grazen nemen. Wiske geraakt in paniek maar op een muurschildering ziet zij een afbeelding van de plant en zegt: "*Maar van zoo'n half pond legumekens heb ik geen schrik !*" Zij raapt haar moed bijeen en gooit een steen in elk van de vangarmen van de plant zodat deze zich sluiten. Met een groot been van een geraamte slaat ze de plant in stukken en kan zo haar vrienden bevrijden.

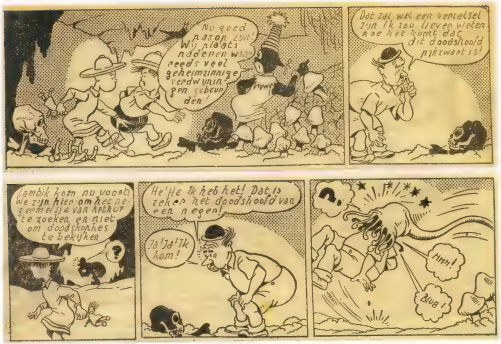
Nu goed, Aaron... Wij hadden wel veel geheiminnige verwijzingen gevonden
Dat zal wel een vervalsel zijn. Ik zou nieuwen weten dat het ook dat doodshoofd niet waart is!
Lambik kom nu vooral helpen met de accessoires van Arthur te zoeken, en niet met doodshoofden te bekijken
He'je. Ik heb het! Dat is zeker het doodshoofd van een neger!
Ja ja! Ik kom!
Hmm!
Bwa

Lambik op zijn best : hij verwondert zich over een zwarte doodskop (krantenversie)

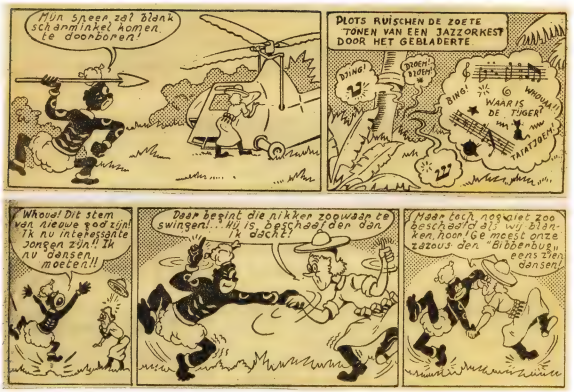
Mijn speer zal blank schaamlakel komen te doorboren!
PLOTS RUISCHEN DE ZOETE TONEN VAN EEN JAZZORKEST DOOR HET GEBLADERTE
DJING!
DJANG! DJOEN!
BING!
WHOUAH!
WAAR IS DE TIJGER?
TATATOUM
Whoua! Dit stem van nieuwe god zijn! Ik nu interessante jongen zijn!! Ik nu dansen moeten!!
Daar begint die nikker zowaar te swingen!... Nu is, beschaefden dan ik dacht!
Maar toch, nogwiet zoo beschaafd als wij blanken hoor! Ge moet onze zazous den "Bibberbug" eens zien dansen!

Het viertal kan zijn tocht verderzetten. Inmiddels probeert Serpentos de Jambaba's te mobiliseren om een ultieme aanval op de tempelrots in te zetten. De inboorlingen gaan echter niet in op de uitnodiging, ze hebben een nieuwe god gevonden, de ezel Putifar die regelmatig muziek speelt via het radiootje in zijn buik. De bandiet is woedend en hynotiseert Arthur en verplicht hem naar de rots te vliegen.

Maar een oude bekende verschijnt nu ten tonele: tante Sidonie vroeg zich af waar iedereen bleef en besliste met een helikopter naar Dongo te vliegen. Onmiddellijk na de landing staat ze al oog in oog met een opgewonden inboorling. Wanneer er een jazz-deuntje uit het struikgewas opstijgt, met in de tekst de woorden "*Waar is de tijger?*", kan de man zich niet bedwingen en begint hij te swingen met Sidonie. Het deuntje is wellicht de zeer populaire *Tiger Rag*, een jazz-nummer waar deze zin in voorkomt. Het werd door alle groten vertolkt, zoals Benny Goodman, Louis Armstrong en Duke Ellington. Sidonie verwijst naar de *zazous* die in België de *Bibberbug* dansen.

De Zazous waren na de oorlog een cultureel fenomeen met specifieke modieuze trekjes (krantenversie). Typisch was het draaiende vingertje bij het dansen.

Vandersteen last publiciteit in voor zijn eigen albums

De *zazous* waren ontstaan in Frankrijk tijdens de Tweede Wereldoorlog. Het was een subcultuur van jongeren die zich excentriek kleedden, en zeer beweeglijk dansten op jazzmuziek. Als het in Parijs regent, druppelt het in Brussel. De *Bibberbug* is een verbastering van de *Jitterbug*, een swing die gedanst werd op de diverse bebop-jazz deuntjes, die in die naoorlogse periode zeer veel gespeeld werden en uitermate geschikt waren voor uitbundige dansen. En het dansen gaat verder: het radiootje speelt nu een wals, gebracht door het Strauss orkest in Oostende, en tante Sidonie hekelt de gekke bewegingen van de moderne dans, die ze vergelijkt met een *vallende ziekte dans*, omwille van zijn onverwachte neerwaartse bewegingen.

De inboorling ligt uitgeteld op de grond en Sidonie haalt nog eens uit: "*Die zal wel bibbergeld vragen vooraleer hij nog eens met mij danst!*" Het bibbergeld was een populaire term om aan te duiden dat iemand een premie krijgt om een gevaarlijk beroep uit te oefenen, met name de Antwerpse havenarbeiders die tijdens het vallen van de V-bommen verder de schepen bleven lossen. In 1949 zou Vandersteen een Suske en Wiske-verhaal ongeveer dezelfde titel geven: *Bibbergoud*.

Tante Sidonie vindt snel de ezel Putifar en houdt de aanstormende inboorlingen op afstand met mistgranaten. Wanneer de mist optrekt kunnen de inboorlingen een papier lezen met de tekst *Leest de Avonturen van Suske en Wiske!*, een eerste keer dat Vandersteen in zijn eigen strip reclame maakt voor het in januari 1947 verschenen Suske en Wiske-album *Op het Eiland Amoras!*

Sidonie vliegt op haar beurt naar de tempelrots, maar wordt onder vuur genomen door de wrede Serpentos. Pudifar en zijzelf moeten zich redden met een valscherm. In een korte schermutseling ontzet zij Arthur en Pudifar valt met zijn parachute op de slangenbezweerder Serpentos. Uit de radio komt de tekst *Een Ster valt uit den hemel*, een fragment van een liedje uit de gelijknamige film, *Ein Stern fällt vom Himmel*, van Joseph Schmidt uit 1934.

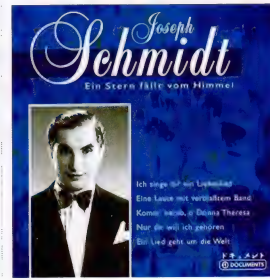

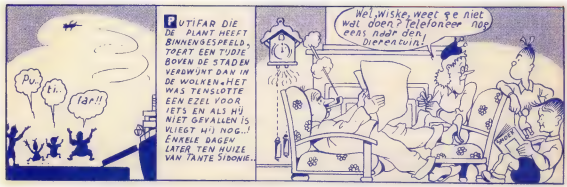
Pu
ti
far!!
PUTIFAR DIE DE PLANT HEEFT BINNENGESPEELD, TOEFT EEN TUDIE BOVEN DE STADEN VERDWIJNT DAN IN DE WOLKEN. HET WAS TENSLOTTE EEN EZEL VOOR IETS EN ALS HIJ NIET GEVALLEN IS VLIEGT HIJ NOG...!
ENKELE DAGEN LATER TEN HUIZE VAN TANTE SIDONIE.
Wel, Wiske, weet je niet wat doen? Telefoneer naar
eens naar den dierentuin!

▲ Suske leest een album van de Familie Snoek, een voorbeeld van interne reclame (albumversie)

In de tempel kan Banana terug haar troon bestijgen en het wordt al snel duidelijk dat zij het dochtertje is van de overleden gids van Arthur. Wie van de duivel spreekt...

Hierna vliegen Arthur en Sidonie het tempelcomplex binnen en kan de vliegende aap zijn aangenomen dochtertje in de armen sluiten. Ook Suske en Wiske vliegen hun tante rond de nek en zelfs Lambik wil Sidonie aan zijn hart drukken, waarop ze antwoordt: "*Houdt ge mij soms voor Greta Garbo?*" De befaamde Zweedse onderkoelde actrice kwam in februari 1947 in het nieuws door een nalatenschap van de Engelse excentrieke bewonderaar Edgar Donne, die bij zijn overlijden een groot fortuin aan haar schonk.

Arthur leert zijn broer Lambik het geheim van de plant *Selderum Aeroplanis* en samen klieven ze onvervaard door de lucht. Natuurlijk moet Lambik weer uit de band springen en tegen een muur aanvliegen. Iedereen lijkt echter Serpentos vergeten te zijn, die zijn laatste middelen inzet door met Putifar te vluchten. Lambik en Arthur vliegen hem als jachtvliegtuigen achterna en schakelen hem uit met een vliegende buffelstoot. De tijd van afscheid is aangebroken: Arthur wil liever in de kolonie blijven, om geen onnozele lastenbetaler te worden, alweer een uithaal naar de hoge belastingdruk in België.
Onze vrienden nemen Serpentos mee, en ook een exemplaar van de *Selderum Aeroplanis*.

Tijdens de bootreis naar Antwerpen, eet Putifar de hele plant op en vliegt weg om nooit meer terug te keren. Serpentos wordt bewaker van zijn slang Kanga in de dierentuin. Onze vrienden genieten van de rust in de vertrouwde huiskamer. We zien Suske een album van de *Familie Snoek* lezen, een tweede keer dat Vandersteen reclame maakt voor zijn eigen stripboeken. Hiermee valt het doek over de zeer dynamische strip *De Vliegende Aap*.

Het scenario wordt nog duidelijk bepaald door het ritme van de dagstrip, die regelmatig gagsituaties en *cliffhangers* op het einde van de tweede strook nodig maken. Nog meer dan in *De Sprietatoom* kenmerkt *De Vliegende Aap* zich door een voortdurende golfbeweging van wisselende posities: nu weer halen de goeden het, dan weer zijn het de slechteriken die de bovenhand halen. Op die manier wordt de spankracht in het verhaal behouden en de lezer blijft nieuwsgierig naar de volgende stap. Hoe dan ook, *De Vliegende Aap* is een aaneenschakeling van enkele surrealistische, hilarische en originele gags. Vandersteen heeft het belang van een figuur als Lambik goed begrepen. Wie beter dan Lambik zou deze gags in beeld kunnen brengen. Ook in dit verhaal de typische verwatering naar het einde toe: een prachtige start, maar het einde is rommelig en holderdebolder. Vandersteen snakte duidelijk naar het eindprentje. ▸

DE EERSTE SUSKE & WISKE-VERHALEN

- Opvallend is ook dat Vandersteen veel minder verwijst naar Vlaamse actualiteit – een voorbode van het afwisselen van politiek geladen en meer neutrale verhalen? -- en ook in de decors kan hij met een Congo-verhaal weinig aansluiten bij zijn lezerspubliek.

De albumversie

In juni 1948 verscheen de eerste druk van het album van *De Vliegende Aap*. Tegelijkertijd met de eerste druk van *De Sprietatoom* en de tweede druk van *Op het Eiland Amoras*. Ditmaal was het aantal getekende strookjes correct, maar er waren er weer enkele verloren gegaan, want we vonden een 4-tal hertekende strookjes in het album.

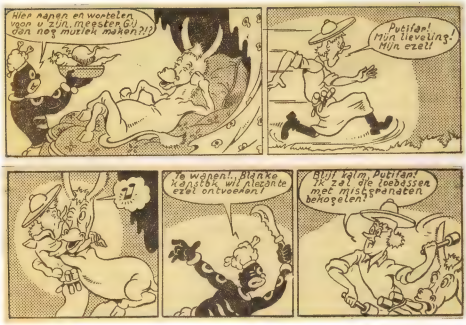
Hier rapen en worteleg voor u zijn, meester Gij dan nog muziek maken?!!
Putifar! Mijn lieveling! Mijn ezel!
Te wapen! Blanke kanibok wil aleghte ezel ontvoeren!
Blijf kalm, Putifar! Ik zal die loebassen met mistgranaten bekogelen!

▲ *Een voorbeeld van twee hertekende strookjes.*
Bovenaan de oorspronkelijke versie voor de krant, onderaan de hertekende versie voor het album. ▼

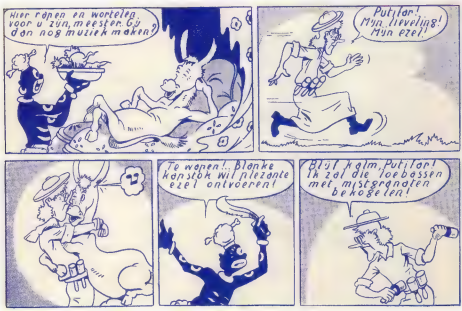
Hier rapen en worteleg voor u zijn, meester Gij dan nog muziek maken?
Putifar! Mijn lieveling! Mijn ezel!
Te wapen! Blanke kanibok wil aleghte ezel ontvoeren!
Blijf kalm, Putifar! Ik zal die loebassen met mistgranaten bekogelen!

ROBBEDOES PROMOTIEMATERIAAL
Deel 1: Robbedoes toogrekjes

Uitgeverij Dupuis heeft altijd veel zorg besteed aan het (laten) uitwerken van promotiemateriaal voor haar publicaties. In de jaren '50 en '60 van de vorige eeuw was het niet anders, en daar zaten wat betreft het weekblad *Robbedoes* en zijn striphelden merkwaardige en mooie dingen tussen, zowel voor de promotie van het weekblad als voor de albumreeksen.

Een overzicht van dit materiaal publiceren we in *StripKiosk* in drie afleveringen. In de eerste hebben we het over de mooie toogrekjes, in de tweede over houten en kartonnen displays, en in de laatste over de talrijke aankondigingsaffiches voor het weekblad en de albums.

Door Philippe Mouvet

Naast allerlei houten, kartonnen en papieren gelegenheidsdecoratie liet Dupuis in de loop der jaren meer duurzaam materiaal voor handelaars en verkoopspunten vervaardigen. Zo vonden we een zeldzame toonbankdisplay met reclame voor de albums van Franquin en verschillende metalen toogrekjes met publiciteit voor het weekblad *Robbedoes*.

Een eerste toonbankdisplay in reliëf (1957)

De enige toonbankdisplay uit de jaren '50 die we gevonden hebben is er één met reclame voor de albums van *Robbedoes en Kwabbernoot* door Franquin. Dit plastieken, in vorm gegoten, gesilhouetteerde display werd in 1957 door het Parijse bedrijf STOP gemaakt. Een metalen voetje, aan de achterzijde bevestigd, houdt deze merkwaardige promotiedisplay recht. Trouwens, ook voor de albums van *Kuifje* heeft dezelfde firma in die tijd een gelijkaardig display gemaakt.

Toogrekjes voor de krantenwinkels en een Guust-lamp!

In de jaren '60 breidt Dupuis zijn arsenaal aan promotiemateriaal voor de handelaars verder uit met uitzonderlijke items.

Eenmalig opgedoken op een Franse veiling, is de promotionele Guust-hanglamp (vermoedelijk uit 1961-62?) een absolute rariteit. Het holle, bolvormige Guust-hoofd uit harde plastic bevat een lamp waardoor het lichtgevend kon opgehangen worden. Waar en wanneer dit gebruikt werd, weten we niet.

Tussen 1962 en 1966 worden vooral duurzame, mooi geïllustreerde metalen toogrekjes voor winkels gemaakt. Daarvan zijn er tot op heden een zestal met reclame voor het stripblad gekend: 2 met de tekst '*Robbedoes stelt voor: Lucky Luke, Buck Danny, Johan en Pirrewiet, enz...*' (*bestaat zowel in het Frans als in het Nederlands*), en 3 *met verschillende Franstalige teksten: 'Dans le journal de Spirou les séries dessinées les plus passionnantes', 'Du soleil toute l'année avec Spirou et les albums du journal Spirou'* en '*Spirou, l'ami des jeunes*'.

ROBBEDOES PROMOMATERIAAL

Een zesde plaat dateert uit 1964 en heeft als tekst: '*Elles sont dans le journal de Spirou. Les séries les plus sensationnelles!!*'. Buiten een slechte foto hiervan hebben we daar verder geen informatie over gevonden.

In 1966 liet Dupuis verder ook een toogrekje maken voor de mooie stripgerelateerde kinderboekjes van de nieuwe *Carrousel-reeks*. Je kon er 4 boekjes op tentoonstellen. Het rekje zelf is jammer genoeg niet geïllustreerd.

De laatste presentatierekken van Franquin

In het weekblad Robbedoes verschijnt in 1967 '*Hommeles in Rommelgem*', het laatste door Franquin getekend Robbedoesverhaal. Het is wachten tot 1969 voordat '*De Goudmaker*', het nieuwe vervolgverhaal van de rode piccolo, in het weekblad voorgepubliceerd wordt. Het verhaal is getekend door opvolger Fournier (met hulp van Franquin voor de Marsupilami). Vanaf dan wordt de door Fournier getekende versie van Robbedoes de grafische standaard voor het uithangbord van uitgeverij Dupuis. Vanaf dan wordt Franquin niet meer ingeschakeld om nieuwe Robbedoes-toogrekjes te illustreren.

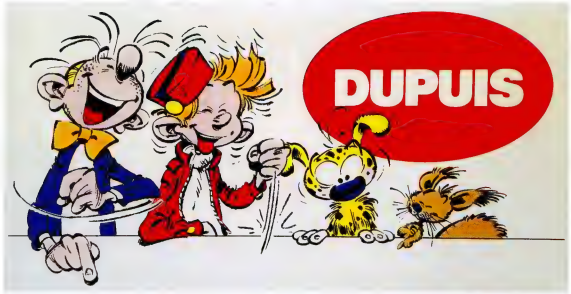

Uit vermoedelijk eind jaren 60 (of begin jaren 70?) dateert een laatste, door Franquin geïllustreerde promotionele PVC-plaat die bovenaan metalen promorekjes werd bevestigd om de Dupuis-albums aan te prijzen. Van deze PVC-plaat zijn varianten met aangepaste tekening op verschillende formaten gekend, al of niet in kleur.

...en een laatste toogdisplay door Franquin

Maar het zou zonde zijn als we dit artikeltje zouden afronden zonder een laatste toonrekje door Franquin te vermelden. Geen Robbedoesrekje meer, maar wel eentje van Guust, met algemene vermelding Dupuis. Dit toogdisplay met een kartonnen en schuimrubberen binnenlaag, is afgewerkt met een laag afwasbaar plastic. Moeilijk te dateren, maar we vermoeden ergens uit de jaren 70. Zo gezellig!

LAMBIK IN BELVISION

Voorbeeld van primitieve animatie waar het personage verschillende houdingen kan aannemen met recuperatie van zoveel mogelijk elementen

Bert Leysen (1920-1959), de jonge en dynamische programmadirecteur van de gloednieuwe Vlaamse televisie NIR, de voorloper van de BRT, de BRTN en de VRT, kwam af en toe op bezoek bij de Vandersteens, toen deze nog in Brussel woonden, in de Eduard Kufferathlaan in Laken. Leysen was voortdurend op zoek naar nieuwe ideeën om jeugdprogramma's te maken voor de uitzendingen van de prille Vlaamse televisie. Hij was gefascineerd door het succes van de stripverhalen van Willy Vandersteen en zocht naar een manier om daar iets mee op televisie te doen, een droom die hij deelde met Willy Vandersteen.

Door Peter Van Hooydonck

Karel Van Milleghem, alias Johan De Brabander in regissseurs-outfit uit de begingeneriek van de Suske en Wiske-filmpjes

Vandersteen praatte erover met zijn vriend Karel Van Milleghem, hoofdredacteur van de Vlaamse editie van het Brusselse weekblad *Tintin*. Deze vraag kwam niet in dovemansoren terecht, want Van Milleghem (voor de vrienden Cecile B. De Milleghem) was een groot liefhebber van film en fotografie en had grootse ideeën om de strips van het weekblad te transformeren naar producten voor de nieuwbakken televisie. Hij stapte ermee naar Raymond Leblanc, de stichter van het weekblad *Tintin / Kuifje* en baas van de uitgeverij Les Editions du Lombard. Het zakeninstinct van Leblanc haalde onmiddellijk de bovenhand, hij zag meteen de opportuniteit, en hij stemde ermee in een eerste proeffilm te maken, met behulp van enkele aangetrokken medewerkers. Op 11 december 1954 werd het bedrijf Belvision gecreëerd, en werd gezocht naar de juiste technieken om het project vorm te geven. Het centrale idee van Van Milleghem was te vertrekken van de lijnfilmen van de originele tekeningen, omdat het eindresultaat moest kunnen gebruikt worden in zwart-wit televisie. Een aantal prenten moest gekopieerd worden, uitvergroot, bijgewerkt en de tekstballons moesten weggeretoucheerd worden. Daarna moesten de gesproken dialogen gemaakt worden, opgenomen en gesynchroniseerd worden met de bewegende beelden. Om dit te kunnen verwezenlijken werd beroep gedaan op een Technische school in Merksem bij Antwerpen, waar Raoul Van Issel leraar was. Deze ontwierp het toestel dat de ideeën van Van Milleghem kon uitvoeren: de Travel-Matic. Het was in feite een gesofistikeerde draaibank waarop een bewegende camera kon gemonteerd worden. Hij suggereerde meteen om één van zijn leerlingen aan te werven, als levende gebruiksaanwijzing. Op die manier werd de 18-jarige Jos Marissen één van de eerste medewerkers van Belvision.

Raymond Leblanc verifieert een filmrol

Bert Leysen, programmadirecteur bij de Vlaamse televisie

Van Rute aangeboden aan Mr R. Leblanc
Bij het zevenjarig bestaan van Belvision
En dat is het meesterwerk van de baas....
Dat is nu al zeven jaar....En groeien!!....
Altijd maar groter en hoger!
ROSA
TINTINARUS.

Opdracht-tekening van Willy Vandersteen aan Raymond Leblanc, de stichter van Belvision

In 1955 startte men met een eerste probeersel: het was een kortverhaal van François Craenhals, *De jeugd van Charlie Chaplin*. Het resultaat was bedroevend, maar het belangrijkste was eruit te leren. Daarna begonnen Van Milleghem en Marissen aan de bewerking van enkele Suske en Wiske-verhalen, met als eerste *Het Spaanse Spook*. Ze selecteerden samen de juiste prentjes, en stelden zo een draaiboek samen. Dan werden op basis van de originele tekeningen van Vandersteen, de prenten gefotografeerd en uitvergroot. Er kwam ook heel wat retoucheerwerk bij kijken en de tekeningen moesten met verdunde oostindische inkt *ingekleurd* worden.

Om dit vele werk baas te kunnen, werden nieuwe medewerkers aangeworven: de tekenaar Bob Zicot, de cameraman Hugo Noë en even later Willy Lateste, de eerste in de ploeg met ervaring in de animatietechnieken.

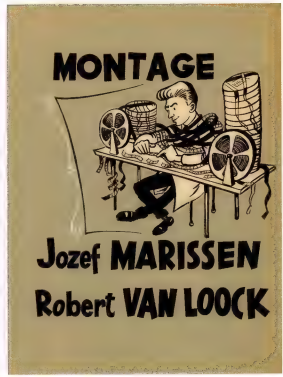

Karikatuur van de jonge Jos Marissen, die instond voor de montage

Eén van de uitvergrote prenten van Het Spaanse Spook, *inkt en gewassen inkt op papier*

Ook Vandersteen's zoon Bob heeft de ploeg een tijdlang vervoegd. Met heel weinig middelen, maar met veel verbeeldingskracht en *débrouillardise* liepen de eerste resultaten van de band. De animaties waren zeer amateuristisch. Een vliegend spook werd door twee mannen over en weer geschoven achter glas, terwijl de Travel-Matic dat registreerde.

Karikaturen van Bob Zicot, Guy Brondeel en Bob Vandersteen zoals ze in de generiek van de films werden opgenomen

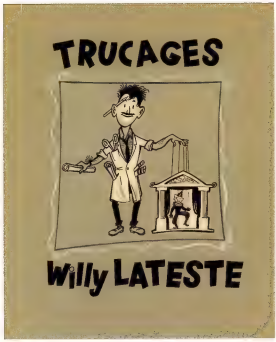

Karikatuur van *Willy Lateste, de man die zorgde voor alle speciale effecten*

Wanneer Lambik een sigaret rookte, werd er echte rook gemaakt, ontploffingen waren échte ontploffingen met soms hilarische ongelukjes tot gevolg. Een arm werd op en neer gehaald door middel van een touwtje. Soms kwam deze trucage té manifest in beeld, maar dat verminderde het enthousiasme van de jonge equipe niet. Willy Lateste ontpopte zich tot de echte chef animatie, hij was een enthousiasmerend en communicatief man.

De resultaten waren echter mager. Het was echt pionierswerk, een eerste probeersel, ver weg van de standaarden van de Amerikaanse korte en lange tekenfilms. Maar Bert Leysen ging akkoord om de filmpjes toch in zijn programmatie op te nemen. Elke aflevering duurde ongeveer 5 minuten en werd op zondag in de namiddag in de TV-Juniorsclub uitgezonden. Vooraleer de eerste aflevering de ether werd ingestuurd, werd op 8 oktober 1955 een kort promotiefilmpje getoond: Zo *komt een TV-strip tot stand*. De uitzendingen van *Het Spaanse Spook* startten op zondag 9 oktober 1955, met het beeld van de staande klok in het museum, die middernacht slaat... Toen ik in de jaren '90 het reeds fel uitgedunde archief van Karel Van Milleghem mocht inkijken, vond ik daar de bewuste tekening van deze staande klok, met het slipje in het papier waardoor de slinger moest komen. Het is waarschijnlijk bewaard gebleven als herinnering aan deze aandoenlijke pionierstijd.

Het verschijnen van de TV-strip op het Vlaamse kleine scherm werd uitvoerig toegelicht in de bladen *Ons Volkske* (31 oktober 1955) en *Kuifje* (20 oktober 1955). De laatste van 8 afleveringen van *Het Spaanse Spook* werd uitgezonden op 27 november 1955.

Dan was het even wachten op de tweede TV-strip. De filmpjes van *De Bronzen Sleutel* werden uitgezonden van 25 december 1955 tot 19 februari 1956. De afwerking en de animaties waren al een stuk beter en de reacties werden steeds positiever. Ook hierover werd in *Kuifje* uitgebreid gerapporteerd in het nummer van 12 januari 1956.

De derde TV-strip werd *De Schat van Beersel*, waarvan de afleveringen werden uitgezonden van 1 april 1956 tem 29 april 1956. In het archief van Hugo Noë vonden we de generiek van deze strip, met grappige portretten van de makers.

SUSKE EN WISKE
OP HET TELEVISIESCHERM

Artikel uit het blad Kuifje *van 12 januari 1956*

Suske en Wiske

IN DE VLAAMSE TELEVISIE!

HET jaar 1946 was een historisch jaar voor de Vlaamse jeugd : want dan werden Suske en Wiske in de fantasie van Willy Vandersteen geboren ! Sindsdien hebben die twee Vlaamse figuren heel de jeugd van ons land vervoerd.

Er verschenen ze alechts in « Het Nieuwsblad » en « De Standaard ». Daarna ook in « Ons Volkske », « Kuifje », « De Bond » (het blad van de kroostrijke gezinnen) en in de Parochiebladen.

Na de vervovering van de Vlaamse jeugd, wonnen Suske, Wiske en hun onafscheidbare vriend Lambik ook het hart van de Brusselse en de Waalse jeugd langs de Franse zusterbladen van « Ons Volkske » en « Kuifje », nl. « Chez Nous-Junior » en « Tintin ». In het Franstalig dagblad « La Cité » worden hun avonturen ook gepubliceerd.

Suske en Wiske boekten tevens enorme successen met de poppenkast « Pats », met de Stopfilms, en op talrijke andere manieren nog.

En dan kwam de vreedzame vervovering van het buitenland aan de beurt : In **Holland** verschijnen de avonturen van Suske en Wiske in 23 dag- en weekbladen ! ! !

In **Frankrijk** werden Suske en Wiske populair langs de Parijse uitgave van « Tintin » en de Franse albums van Bob en Bobette, (zo heten Suske en Wiske in 't Frans).

De tekenverhalen van Willy Vandersteen worden ook vertaald en met spanning gevolgd in : **Duitsland, Zwitserland, Congo, Portugal, Chili, Italië,** enz. enz...

Er is voorzeker geen tweede Vlaamse kunstenaar die zo'n groot publiek heeft vervoerd !

Hoe dikwijls werd ons door lezers niet de vraag gesteld : **Wanneer komen Suske en Wiske in de televisie ?**

Dat is er nu eindelijk van gekomen tot grote voldoening van jong en oud die de bewogen belevenissen van het sympathieke drietal met geestdrift volgt.

De televisiebewerking van de tekenverhalen van Willy Vandersteen is niet van een leien dakje gelopen, want (en daarop mogen onze Vlaamse jongens en meisjes fier zijn) **de T.V.-strip van Suske en Wiske is de eerste televisiestrip in Europa, en enig in haar genre!**

Daarmee heeft de Vlaamse Televisie eens te meer pionierswerk verricht en het internationaal T.V.-repertorium met een belangrijke nieuwigheid verrijkt.

Het eerste idee om een televisiebewerking te maken van de avonturen van Suske en Wiske was de tekenfilm. Maar dit plan werd gauw opgegeven, want op die manier bleek het om financiële en technische redenen uitgesloten een dagelijkse T.V.-strip te maken. Je herinnert je misschien nog wel een vroeger artikel over de tekenfilm die we in « Ons Volkske » hebben gepubliceerd, en waarin we vertelden dat één tekenfilmpje van 10 minuten 24 tekeningen per seconde vraagt. dat wil zeggen, 1440 tekeningen per minuut, dus... 14.400 per 10 minuten ! ! !

Indien men een groep van 20 tekenaars zou aan het werk stellen, alléén voor de Suske en Wiske-tekenfilm, dan zouden deze 20 tekenaars maanden nodig hebben om één filmpje van 10 minuten te maken, en dan zou men hoogstens om de drie maanden eens een 10 minutenfilmpje kunnen vertonen... Voor de moderne slokop die « televisie » heet, is zo'n productie van vier tienminutenfilmpjes.. per jaar niet eens interessant, om dan nog van de prijs niet te spreken...

Er moest dus een andere methode gezocht worden om de tekeningen van Willy Vandersteen aan te passen voor de televisie. Dit was vlugger gezegd dan gedaan, **Twee jaar** heeft men gewerkt aan het zoeken en uitwerken van een systeem, dat ons nu toelaat jongens en meisjes uit Vlaanderen en Nederland te vergasten op een dagelijkse televisiestrip.

Bij het eerste onderzoek bleek er noch in eigen land, noch in het buitenland een filmmachine te bestaan, waarmee men goed, vlug en goedkoop de tekeningen kon filmen. Toen men bijna de pijp aan Marten had gegeven, werd het technisch probleem opgelost door een Vlaams ingenieur-cineast. Na zes maanden slaagde deze er in, de machine te bouwen die het mogelijk maakte de avonturen van Suske en Wiske met een minimum van bewegingen aan de lopende band te verfilmen.

Voor de televisie moet iedere tekening vergroot en aangepast worden, en dan dient de filmopname nog van een klankband voorzien ! Deze klankband bestaat uit drie samengevoegde delen, een muzikale fond, de weergave van alle op de tekening uitgebeelde geluiden (rijden van paarden, vechten, kloppen op een deur, enz. enz...) en dan ten slotte de door verschillende beroepsspelers ingesproken verzoekte rollen van Suske, Wiske, Lambik en alle bijfiguren.

Voor de verwezenlijking van deze sonorisatie moest men beroep doen op musici, acteurs, actrieen en klankingenieurs.

Een speciaal studio werd gebouwd dat de productie van de T.V.-strips verzorgt.

Onze lezers, lezressen en hun ouders, vrienden en bekenden hebben reeds de eerste uitzendingen van Suske en Wiske in de T.V. kunnen zien.

Zij, die niet iedere avond de gelegenheid hebben gekregen om de uitzending te volgen, wordt een tweede kans geboden, tijdens de wekelijkse herhaling van de T.V.-strip in het kader van de wekelijkse uitzendingen T.V.-Juniorschh.

Lezers en lezressen die Suske en Wiske nog niet hebben gezien in de T.V. raden we ten stelligste aan deze grote nieuwigheid niet te missen, en iedere avond naar de T.V.-uitzendtijden te kijken, want na deze nieuwsberichten volgt de T.V. - strip : « **Het Spaanse Spook** » met in de hoofdrollen de zeer vertrouwde figuren : SUSKE, WISKE EN LAMBIK.

Wie thuis over een eigen T.V.-toestel beschikt, nodige zijn vrienden en vriendinnetjes uit de buurt uit om te komen kijken.

Wie zelf geen T.V.-toestel bezit, zoeke naar de gelegenheid om bij een oom, tante of kennis de avonturen van Suske en Wiske alle dagen, ten minste 's Zondags te kunnen volgen. Desnoods kan men aan een radio- en T.V.-handelaar vragen om naar de uitzendingen van Suske en Wiske te mogen komen kijken.

Suske en Wiske verschijnen nu iedere dag in de Televisie ! Volg hun avonturen.

Leve de Televisie !

Leve Suske en Wiske !

101

▲ *Uitgebreid artikel uit* Ons Volkske *van 31 oktober 1955*

WILLY VANDERSTEEN IN HET SPOOR VAN MARCO POLO

EEN van de plezantste verhalen die Willy Vandersteen in « Kuifje » heeft gepubliceerd is ongetwijfeld « De Tartaarse Helm ».

Dit verhaal begint in het Brugge van de XVe eeuw en voert onze helden op een bewogen tocht door Genua en Venetië, over het Midden-Oosten naar het verre, geheimzinnige Tartarije.

Zoals altijd is Vandersteen in topcondities wanneer hij zijn helden Lambik, Suske en Wiske en hun bondgenoten en tegenstrevers kan laten optreden in historische kostumen en decors.

DIT verhaal werd uitgekozen om na « Het Spaanse Spook », « De Bronzen Sleutel », « De Schat van Beersel » en « Het Geheim der Gladiatoren » voor de televisie bewerkt te worden.

Voor de uitleiding van deze nieuwe T.V.-strip, die zinds enkele dagen door de antenne van de Vlaamse Televisie de aeter wordt tugezonden, begaven we ons met Willy Vandersteen naar Brugge. Damme en Antwerpen waar hij zijn inspiratie voor dit boeiend verhaal ging zoeken, en ook heeft gevonden.

In hoop dat alle Kuifjelezers deze korte filmreportage hebben gezien, maar daar en er spijts alles nog heel wat vrienden zullen zijn die deze reportage jammer genoeg niet hebben kunnen volgen, vertel ik nog wel grang enkele passages uit deze filmstrook.

Willy Vandersteen speelde met bino voor de camera de rol van de toerist die met een motorboote over de Brugse rijen vaart en een hele reeks « snapshots » maakt die hem als documentatie zullen van pas komen bij het tekenen van de decors van zijn verhalen, die goed moeten gestuurerd zijn in een bepaald kader.

Na het boottochtje zag men de vader van Lambik ook met een open korte en een ouwe koetsier met een zwart bolhoedje (dat hem veel te klein was), door de schilderachtige straten van Brugge draven naar de Ezelspoort, die ook in het verhaal een rol heeft gespeeld.

Er zullen ook heel wat jongens zijn die het vooral plezant vonden, toen Vandersteen zelf in een wit sportpak aan het schermen ging, zoals de Capitano Rabakol. Lambik, Suske en Wiske het meer dan eens doen in de loop van de geschiedenis van « De Tartaarse Helm », want ja, dat dient ook gezegd : Vandersteen had zich inderdaad aangesloten bij een schermclub van de hoofdstad om de regels van deze edele kunst beter te leren kennen om ze in zijn verhaal te kunnen aanwenden.

Maar de « clou » van het filmpje was toch zeker het slotmoment toen Willy Vandersteen met een Tartaarse helm op het hoofd ingeschikt « woestijnachtig » zocht om de indruk te verwekken dat hij zich ook naar Tartarije zou begeven, om daar ter plaatse zijn verhaal verder uitspinnen.

We wensen ten slotte dat alle Kuifjelezers op een of andere manier de gelegenheid zullen vinden om de televisiebewerking van « De Helm » iedere avond te volgen op het televisiescherm, hetzij bij hen thuis, hetzij bij familieleden, vrienden, kennissen of buren.

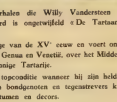

Foto 1 : Het spannend worden de nieuwe avonturen van Lambik gevolgd in het nieuw T.V.-verhaal « De Tartaarse Helm ». — Foto 2 : Voor het uitwerpen van dit verhaal begaf Willy Vandersteen zich naar Brugge. — Foto's 3 en 4 : Naar bij ging vervolgens naar Antwerpen, waar hij in de Zoo ging zitten dromen in het hijk van de kamelen met een Tartaarse helm in de hand of op het hoofd.

Een artikel uit Kuifje *van 4 oktober 1956, over de verfilming van* De Tartaarse Helm

Na *De Schat van Beersel* kozen de pioniers voor *Het Geheim der Gladiatoren*, waarvan de emissies plaatsvonden tussen 3 juni 1956 en 5 augustus 1956, weliswaar met onderbrekingen. Deze serie werd voorafgegaan door een inleidend filmpje: *In het Rijk der Fantasie*, 10 minuten in de tekenkamer van Willy Vandersteen. Pas daarna volgde de 5de TV-strip, de bewerking van *De Tartaarse Helm*. Deze reeks kreeg een aangepaste naam mee: *In het Spoor van Marco Polo*, waarvan de uitzendingen tussen 30 september en 28 oktober 1956 werden verspreid. In het weekblad *Kuifje* van 4 oktober 1956 werd een groot artikel gewijd aan deze TV-strip, vergezeld van opnames van Willy Vandersteen in Brugge waar hij de bewuste helm op zijn hoofd zet of mijmerend over de Brugse reiën staart.

Eén van de uitvergrote prenten van De Tartaarse Helm, *inkt en gewassen inkt op papier*

De inleidende prent voor de reeks van De Gezanten van Mars

Daarna was *De Gezanten van Mars* aan de beurt, het enige verhaal waarvan de pellicule nog integraal bestaat in de archieven, en waarvan regelmatig fragmenten getoond worden ter gelegenheid van retrospectieven van de VRT. Onder de titel *Lambik te Parijs* werd de Vlaamse jeugd vergast op de uitzendingen tussen 25 november 1956 en 27 januari 1957. Ook hiervoor werd een inleidend filmpje voorzien dat uitgezonden werd op 18 november 1956.

In maart 1957 is het de beurt aan Tijl Uilenspiegel, *Opstand der Geuzen*. Eerst het inleidende filmpje *Zo komt een TV-strip tot stand*, met de introductie van Tijl Uilenspiegel, op 24 maart 1957. De afleveringen zélf kwamen op de buis van 26 maart 1957 tot 21 april 1957.

Daarna werden de verhalen van de rode reeks aangesneden. Onder de titel *Lambik in Schotland* is het de beurt aan *De Knokkersburcht*. Ook hiervoor werd een inleidend filmpje gemaakt waarin Vandersteen op zoek gaat naar inspiratie voor het verhaal, hoewel het reeds in 1954 verschenen was in albumvorm. Dit kwam op de buis op 2 juni 1957. Vanaf 4 juni tot 7 juli 1957 verschenen de afleveringen van het Schotse verhaal.

DE KNOKKERSBURCHT

AL deze lezers volgen dag voor dag met spanning de nieuwe T.V.-strip van Willy Vandersteen « De Knokkersburcht ». Mis voor-al de wekelijkse heruitzending niet : iedere zondagnamiddag rond half drie !

Artikel uit Kuifje van 27 juni 1957, midden in de uitzendingen van De Knokkersburcht

De eerste prent van het verhaal Tijl Uilenspiegel, *inkt en gewassen inkt op papier*

LAMBIK IN BELVISION

Na Suske en Wiske mocht de pioniersgroep van Belvision zich buigen over het oeuvre van Hergé. In dat jaar 1957 verschenen de filmpjes van *De Scepter van Ottokar*, zowel op Brussel Vlaams als Brussel Frans. Op 1 december een inleidend filmpje: *Tien minuten met Hergé* en van 3 december 1957 tot 5 januari 1958 de fragmenten uit het verhaal. Hergé vond het resultaat maar over, maar stemde toch in met de uitzending ervan. Er werd ook nog een tweede Kuifje-verhaal gemaakt: *Het Gebroken Oor*. Dit verscheen vreemd genoeg alleen maar op de Vlaamse zender. Op 6 juli 1958 verscheen de inleiding onder de titel *Te gast bij Hergé* en van 7 juli tot 29 juli 1958 de stukjes film.

In datzelfde jaar 1958 werden de fragmenten van *De Bronzen Sleutel* herhaald. Op 14 december kregen de kijkers het inleidende stukje en daarna dagelijks tot en met 10 januari 1959 een stukje film. In maart-april 1959 werd *La Clé de Bronze* uitgezonden door Brussel Frans, het enige Suske en Wiske-verhaal dat het Franstalig publiek te zien kreeg.

Maar intussen was het format van de stuntelig bewegende beelden wat achterhaald. Nog steeds werd met de Travel-Matic gewerkt en de pioniersploeg maakte op het technische vlak niet echt vorderingen. De resultaten weken dan ook meer en meer af van de algemeen geldende standaarden bij korte en lange tekenfilms. Ook de toevloed van goede Amerikaanse jeugdreeksen zoals *The Texasrangers* (1957), *Highway Patrol* en *Fury* (1959) deed de Vlaamse kinderen al vlug de avonturen van Suske en Wiske vergeten. Voor Belvision was de tijd gekomen om een grote stap voorwaarts te zetten met nieuwe technieken. Intussen had ook Karel Van Milleghem de ploeg verlaten voor een carrière bij de Europese Gemeenschap. Bij Belvision werd een echte professional binnengehaald die het bedrijf enkele niveaus hoger zou tillen: het was de Antwerpenaar Raymond "Ray" Goossens (1924-1998). Goossens zou tussen 1959 en 1965 de eerste echte langspeel-tekenfilms van de band laten

rollen, waarvan de belangrijkste *Pinocchio in de Ruimte* was en bewerkingen van de avonturen van Kuifje, in samenwerking met de Amerikanen. Belvision zou nog verder doorgroeien met grote producties zoals *Kuifje en de Zonnetempel*, enkele Asterix-films en een Lucky Luke-vertolking.

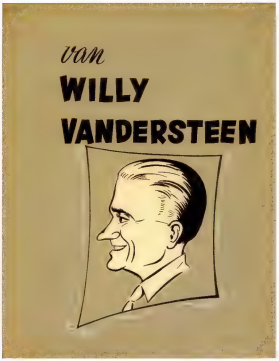

◂ ▴ *Deze en vorige bladzijde: 6 prenten uit de generiek van* De Knokkersburcht.
Het prentje van Lambik is helaas verloren gegaan.

Het welpenblad SEEONEE en zijn postkaarten (1959-1961)

De eerste initiatieven om in België een scoutsbeweging naar Engels model op te zetten, dateren van 1912. Een jaar later werd het Franstalige '*Seascouts de Belgique*' (SSB) opgericht. In 1916 volgde in Antwerpen een eerste Vlaamse groep zeescouts. Samen vormden ze de '*Baden-Powell Belgian Boy and Sea Scouts*' (BPBBSS).

Door Philippe Mouvet

VVKS en FSC, of het Belgische federalisme op kindermaat

Maar, zoals het vaker in België gaat, zorgden taalproblemen en cultuurverschillen voor het uiteenvallen van deze nationale vereniging en werd in 1930 gekozen voor een splitsing. Vanaf dan organiseren de Belgische scouts zich in twee federaties: aan Nederlandstalige kant het *Vlaamse Verbond der Katholieke Scouts* (VVKS), aan Franstalige kant de *Fédération des Scouts Catholiques* (FSC).

Aan beide kanten van de taalgrens hadden deze twee federaties zowel voor leidinggevenden als voor leden hun eigen scoutsbladen. Na de Tweede Wereldoorlog kregen de verschillende werkingen binnen de federaties ook stilaan een eigen blad want er was nood aan specifieke begeleiding. Naast scouts waren er ook gidsen, en verschillende takken naargelang de leeftijdsgroep. Al die bladen moesten ook geïllustreerd worden.

De belevingswereld van de leden van de Belgische scouts was, ondanks het gezamenlijk scoutsideaal, sterk lokaal bepaald door de referenties die de kinderen wat betreft lectuur en ontspanning in de twee taalgemeenschappen hadden. Was die in Vlaanderen vooral ondergedompeld in Vandersteens werk (*de Vrolijke Bengels*) en de sfeer van de wekelijkse supplementen van Vlaamse dagbladen, dan was dat in Wallonië vooral die van de Franstalige zusterweekbladen van *Robbedoes* en *Kuifje*.
De twee federaties deden dan ook beroep op tekenaars en illustratoren uit hun taalgemeenschap om hun bladen zo aantrekkelijk mogelijk te maken. Niet alleen bladen trouwens, maar ook scoutskalenders en andere curiosa waren daar een weerspiegeling van. Zo illustreerde Willy Vandersteen prachtige kalenders voor de VVKS, Hergé, René Follet, Craenhals, Will en vooral Peyo waren geweldige tegenhangers voor de FSC.
Boven de taalgrens wordt door scouts- en stripverzamelaars vooral Vlaams materiaal bijeengesprokkeld, maar het loont ook echt de moeite om eens in een rommelmarktdoos vol Franstalige bladen te scharrelen. De buit is onuitputtelijk!
In dit nummer brengen we de postkaarten van Peyo, Craenhals (1959) en Berck (1961) voor het welpenblad SEEONEE. Supergezellig en haast onvindbaar! Maar eerst een woordje over het blad...

SEEONEE 1956-1958

Het eerste nummer van *Seeonee* verschijnt in januari 1956. Tot nr.13 brengt het blad geen noemenswaardige, stripgerelateerde grafische pareltjes uit.

Vanaf nr.14 (juni 1957) wordt het op dat vlak boeiender. De kaft wordt geïllustreerd door Dino Attanasio die vanaf dan realistische illustraties maakt voor de kortverhalen van het blad. Hij zal voor de volgende nummertjes ook kaften tekenen. (Nr.22 zal het laatste nummertje zijn waaraan Attanasio zal meewerken).

De kaftillustratie van nr.15 (juli-augustus 1957) wordt verrassend genoeg verzorgd door Tibet (zijn enige bijdrage aan *Seeonee* trouwens).

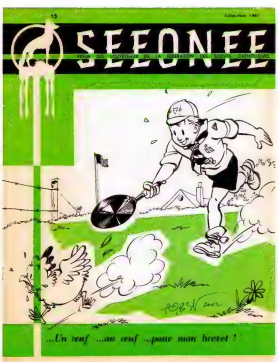

Coverillustratie van Tibet voor Seeonee *van juli-augustus 1957*

▲ *Cover van Raymond Macherot voor het nummer 24 van Seeonee van oktober 1958*

De mooie kaftillustratie van nr.16 van september is door Mitacq getekend. Maar in nr.16 maken we ook - en vooral! - kennis met de welp ADALBERT, de eerste 'mascotte' van het blad, die vanaf dan voor humoristische animatie moet zorgen. Adalbert is een creatie van François Craenhals, die voor de gelegenheid met Clopp signeert.

In nr.23 (oktober 1958) prijkt Adalbert op de kaft, en beginnen drie andere tekenaars te werken voor het blad: Will maakt losse illustraties, Raymond Macherot illustreert onder andere verhalen uit *Jungleboek* en Peyo, die voor de animatie een tweede mascotte bedenkt: de welp PETIT FRANCOIS.

Nr.24 (november 1958): een eerste kaftillustratie door Macherot voor de reeks '*Les mémoires de Hathi*'.

Nr.25 (december 1958) is een echt prachtnummer. Niet alleen tekent Peyo een sfeervolle Kerstkaft, maar ook een grote, mooie gelegenheidstekening van Petit François over twee pagina's.

SEEONEE 1959

Vanaf 1959 wordt *Seeonee* op beter papier gedrukt, en komen allerlei stripcollega's occasioneel een handje helpen om het blad nog toffer te maken. Ook vinden we er stripplaten, microboekjes en speel- en knutselplaten in terug.

Nr.26 (januari 1959): mooie kaftillustratie door Will. Samen met Macherot en Craenhals blijven ze verder rubrieken en verhalen illustreren. Nr.26 is een topnummer want Peyo brengt een kort stripverhaal van Petit François (2 platen). Een primeur voor het blad!
Het is ook in dit nummertje dan we voor het eerst publiciteit vinden voor een reeks van 4 postkaarten van *Seeonee*. Er zijn twee postkaarten met Petit François en twee met Adalbert. Je kon ze bij je Akela bestellen, of in de scoutswinkels 'Au feu de camp' van Brussel, Luik en Charleroi kopen. Ik heb 3 van de 4 kaarten gevonden, die ik in dit nummer breng.

▲ *Peyo haalde zijn beste pen boven voor deze covertekening voor* Seeonee *(december 1958)*

De vier postkaarten, twee van Peyo en twee van Craenhals, uit Seeonee *van januari 1959*

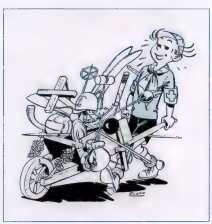

Eigenaardig genoeg heb ik een 5de kaart gevonden die niet op de advertentie stond: een wenskaart 'Joyeux Noël' van Adalbert. Zijn het er dan nog meer geweest? Ik weet het niet...
Nr.27: vanaf dit nummertje maakt ook René Follet als illustrator van sagen en verhalen zijn intrede in het blad. Ook in dit nummertje verschijnt een stripverhaal (1 plaat): een prehistorisch avontuur van Adalbert door Craenhals.

De kaften van de volgende nummertjes zijn ook echt de moeite: Nr.28 (april) en nr.32 (november): Macherot, nr.29 (mei) en nr.33 (december): René Follet, nr.30 en nr.31: Craenhals.

PETIT FRANÇOIS
QU'EST-CE QUI POURRAIT BIEN LUI FAIRE LE PLUS PLAISIR ?... SI J'ALLAIS DEMANDER À MON SAINT PATRON ?.. HÉLAS, IL ME FAUDRAIT DES AILES POUR ALLER LÀ-HAUT !
STUDIO DE DESSIN
AU FAIT, ON M'EN AVAIT MIS DANS LE NUMÉRO DE NOËL ! POURVU QU'ILS LES AIENT GARDÉES !
STUDIO DE DESSIN
AU REVOIR, PETIT FRANÇOIS ! ET BON VOYAGE !
MERCI !
ALLEZ, HOP ! EN ROUTE !
J'ESPÈRE QUE JE SUIS DANS LA BONNE DIRECTION !... HOLÀ ! QUEL VILAIN NUAGE !
PFFF ! QUELLE PURÉE ! ET QUELLE DRÔLE D'ODEUR ! ON DIRAIT QUE ÇA SENT... SNIF... LE... SNIF... LE SOUFRE !!...
?
HEU... NE VOUS DÉRANGEZ PAS ! JE ME FAIS QUE PASSER !!

▲ *Deze en volgende pagina: het mini-stripje van de hand van Peyo, uit* Seeonee *26 van januari 1959*

OUF ! CETTE FOIS, JE SUIS SUR LE BON CHEMIN ! J'AI EU CHAUD !
Ciel
AH ! J'Y SUIS !
?
BONJOUR, SAINT PIERRE ! EST-CE QUE JE POURRAIS DIRE UN PETIT MOT À SAINT FRANÇOIS ?
HMMM ! UN INSTANT ! JE VAIS VOIR !
ALLO ?... SAINT FRANÇOIS ? ON VOUS DEMANDE À LA RÉCEPTION !... OUI !... VOUS VENEZ TOUT DE SUITE ?... BON ! MERCI !
AH ! MAIS C'EST PETIT FRANÇOIS ! QUEL BON VENT T'AMÈNE ?
JE SUIS VENU VOUS DEMANDER UN CONSEIL, SAINT FRANÇOIS !
TIENS ? UN LOUP !
C'EST BIENTÔT LE CARÊME ! QU'EST-CE QUE JE POURRAIS FAIRE QUI SOIT VRAIMENT AGRÉABLE À DIEU ?
EH BIEN, SOIS ENCORE PLUS GENTIL AVEC TES PARENTS, TES FRÈRES ET SŒURS, TES AMIS ET MÊME CEUX QUE TU AIMES MOINS ! SÈME LA JOIE AUTOUR DE TOI ! EN UN MOT, SOIS UN BON LOUVETEAU ! ... TU VOIS, C'EST TRÈS SIMPLE ! ET MAINTENANT, BONNE CHASSE !

De vier postkaarten van Berck, uit Seeonee van 1961 (kampnummer)

PREMIER JOUR :
NOUS SOMMES BIEN ARRIVÉS...
ON MANGE BIEN, ET PUIS ON DORT LA SIESTE
ON FAIT DES GRANDS JEUX
...et les Vieux Loups sont difficiles à prendre !
IL A PLU MAIS ON S'EST BIEN AMUSÉS A L'INTÉRIEUR

SEEONEE 1960

In de vijf eerste nummertjes van het jaar krijgen de lezertjes (net zoals in *Robbedoes*) microboekjes om in elkaar te knutselen. Deze Microrama's zijn geen stripboekjes, maar geïllustreerde redactionele teksten. In nr.34 vinden we er eentje van Craenhals, in nr.35 één van Peyo, in nr.36 één van Follet, in nr.37 een boekje met knutseltips (illustrator anoniem), in nr.38 één van Attanasio. Straffe kost van *Seeonee*, want de reguliere microbibliotheek van *Robbedoes* is pas in januari van dat jaar van start gegaan...!

Voor de kaft van nr.36 (april) heeft Franquin (of is het Jidéhem?) een mooie tekening gemaakt. Peyo deed hetzelfde voor die van nr.39 (oktober).

SEEONEE 1961

Seeonee bestaat dan 5 jaar. Voor de gelegenheid sleutelt het blad aan een nieuwe formule en brengt in nr.42 een interview met Peyo, in nr.44 één met Hergé. Het blad brengt ook, naast de bijdragen van de reguliere medewerkers, eenmalige bijdragen van:

Nr. 41 (maart): Graton, alsook een bordspel door Jidéhem (of Franquin?) (niet gesigneerd).
Nr. 44 (juni): Roba, die een prachtige kaftillustratie tekent en doorheen het gans nummertje een running animatie tekent waarin Bollie op een welpenkamp op zoek gaat naar de onvindbare Billie. De aanwezigheid van bekende stripfiguren in de animatie van *Seeonee* is een unicum voor het blad.
In nr. 45 (kampnummer 1961) vinden we de eerste bijdragen van Berck, die de welpjes trakteert op 4 zelf uit te knippen en op stevig papier te kleven postkaarten. Deze kaarten konden door de welpjes op kamp naar hun ouders of familie gestuurd worden.

Nr. 46 (oktober 1961) is het laatste nummertje van deze schitterende formule van *Seeonee*. Het blad zal nog jaren lopen, maar vanaf nr. 47 kiezen voor eigen tekenaars. Een verloren illustratie van Roba vinden we nog wel terug in nr. 49, maar daarna is het echt gedaan met de pret.

Illustratie van Roba, uit Seeonee *44 van juni 1961*

Dit overzichtsstukje over *Seeonee* is verre van volledig maar schetst een beeld van de sfeer van het blad waarin de twee reeksen postkaarten verschenen, want daar gaat het eigenlijk over. We beelden ze dan ook hier af omdat we vrezen dat ze anders helemaal vergeten zouden worden, en dat zouden we jammer vinden.

Specifiek aan deze postkaarten is dat ze ongekleurd zijn (buiten soms een discrete blauwgrijze steunkleur), en de lijntekening op een witte achtergrond, op dun soepel karton is gedrukt.
We zijn echter nog steeds op zoek naar mogelijke extra Adalbert- en Petit François-kaarten. Alle info daarover is steeds welkom!

Covertekening van Roba, uit Seeonee *44 van juni 1961*

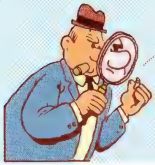

STRIPS VERZAMELEN IN DE LAGE LANDEN: een terugblik op een terugblik

Deel 1: Pedigree collecties

Foto uit het familiealbum van Mathieu Parmentier

Een goede 50 jaar geleden is het verzamelen van stripboeken in België en Nederland echt uit de startblokken gevlogen. Vanaf het begin van de jaren zeventig ontstond in onze contreien een verhoogde belangstelling in alles wat te maken had met het eigen rijke stripverleden. De gouden tijd die zich situeerde tussen 1930 en 1960, stond bol van topreeksen van een ongekende virtuositeit. Alle traditionele, langdurende reeksen, vonden daarin hun oorsprong: *Kuifje, Suske en Wiske, Nero, Tom Poes, Eric de Noorman, Lucky Luke, de Smurfen, Robbedoes,* noem maar op. Maar deze periode lag op dat ogenblik achter ons, en het was tijd voor een terugblik.

Door Peter Van Hooydonck

Sfeerbeeld van één van de eerste ruilbeurzen van Karel Driesen in de Billiard Palacz (1973)

Begin jaren '70 werd de aandacht voor het recente verleden mede gevoed door een gevoel van nostalgie naar een categorie stripverhalen die toen al meer dan tien jaar uitgestorven leek en absoluut niet meer aansloot bij de idealen van de jeugd uit die moderne tijd van contestatie. De jaren zestig hadden de basis gelegd voor de hoogdagen van de revoltes, van de *flower power*-beweging en andere hippietoestanden. Strips van die tijd reflecteerden die maatschappelijke beweging zeer goed. De cultus van de anti-held vierde hoogtij met coryfeeën als Guust Flater en Luitenant Blueberry. De traditionele superstriphelden uit de jaren dertig, veertig en vijftig, die onoverwinnelijk leken en probleemloos uit de meest hachelijke situaties wisten te ontsnappen, waren niet langer *bon ton*. Zij werden beschouwd als symbolen van een afgesloten hoofdstuk, en bijgevolg niet in de mode. De hoogdagen van *De Blauwe Sperwer*, *Jan Kordaat en Jerry Spring* waren voorbij en zouden geen echte *comeback* meer maken. Klassieke figuren als Kuifje en Suske en Wiske bleven overleven omdat de tekenaars hen aanpasten aan de nieuwe tijd.

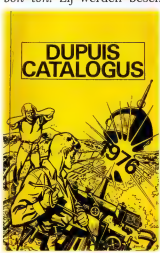

Eén van de eerste stripcatalogi met prijsaanduidingen (Stripwinkel Richard, 1976)

De traditionele strip werd dus herontdekt en hier en daar vonden we de eerste sporen van fanzines en verzamelaarsbeurzen. De stripverzamelaar was geboren. In een eerste fase werd een zoektocht gehouden naar al wat bestaan had: de eerste stripcatalogi werden samengesteld en af en toe werden buitensporige prijzen betaald voor stripboeken die zeldzaam werden geacht. Dat haalde toen nog de kranten of zelfs het journaal. Het waren vooral de strips die toen al twintig tot dertig jaar niet meer verkrijgbaar waren, die zeer gezocht waren. Het was de glorietijd van de oude Dupuis-uitgaven met reeksen als *Jan Kordaat*, *Baard en Kale*, *Surcouf*, *Jerry Spring* of eenmalige stripboeken zoals *Karamel en Romulus*, *Janmaat en de Sinjoor* en *Het geheim van den Hindoesleutel*. Of de Lombard-collectie met zijn luxueuze gekartonneerde uitgaven met rood linnen rug. Ook de oude Suske en Wiske- en Nero-boeken en oude Kuifjes werden al gezocht, ongeacht welke uitgave het betrof en ongeacht in welke staat ze verkeerden. In Nederland werden de oude boekjes van *Tom Poes*, *Kapitein Rob* en *Eric de Noorman* van onder het stof gehaald en naar beurzen versleept waar een hongerige massa liefhebbers stond te trappelen. Legendarisch waren de stripbeurzen georganiseerd door Stripantiquariaat Richard in Amsterdam en de Ruilbeurzen van Karel Driesen in de Billiard Palace in Antwerpen.

Affiche van de Convention in Paris (1981)

In de jaren '80 sprongen de uitgeverijen op deze retro-kar en kwamen naar buiten met een heel gamma herdrukken van uitgestorven reeksen. Grotere stripevenementen zoals de Convention de la Bande Dessinée in Parijs en de Stripdagen in Breda werden de internationale hoogmissen van de hobby.

Eind jaren tachtig groeide stilaan het besef dat er toch nog voldoende stripboeken bewaard waren gebleven en dat één en ander minder zeldzaam was dan aanvankelijk werd gedacht. De verzamelaar is dan kieskeuriger geworden en is de lat hoger gaan leggen. Hij zocht voortaan alleen nog maar de eerste drukken, d.w.z. een exemplaar van de eerste oplage van een stripboek. Nog later, vanaf de jaren negentig, is daarbij het criterium van de staat belangrijk gaan worden. Niet alleen moest het een eerste druk zijn, maar ook de staat moest onberispelijk zijn. Daarnaast verbreedden vele verzamelaars hun focus: naast die voor de oude albums groeide ook de belangstelling voor afgeleide producten, merchandising en de originele tekeningen. Nu zijn dit volwaardige zelfstandige verzamelgebieden geworden, die qua belangstelling vaak de stripboeken overvleugelen.

Uiteindelijk hebben bijna alle verzamelaars dit pad gevolgd zodat vandaag een stripalbum uit de klassieke periode (periode tussen 1930 en 1960) in nieuwstaat het ultieme *nec-plus-ultra* is geworden voor de collectioneur van stripboeken. Het verschil in prijs tussen zo'n exemplaar en een gewoon gelezen exemplaar dat nog mooi oogt, kan tot het tienvoudige gaan, naargelang de zeldzaamheid én gewildheid van de titel.

Kees Kousemaker voor zijn Stripwinkel Lambiek (eind jaren '60)

Van ruilbeurs naar veilinghuis

Intussen was ook het forum waarop strips verhandeld worden sterk gewijzigd. In de pioniersjaren waren stripruilbeurzen en tweedehandsboekhandels de plaatsen bij uitstek om oude stripboeken te kunnen vinden. De grootsteden zoals Antwerpen, Brussel, Gent, Amsterdam en Den Haag hadden verschillende wijkwinkeltjes waar de plaatselijke jeugd zijn oude stripboeken binnenbracht en omruilde tot recentere uitgaven. Kees Kousemaker beet in Amsterdam de spits af in 1968 met zijn stripwinkel Lambiek. Nog in Nederland pakte Hans Matla twee jaar later uit met zijn Stripantiquariaat Panda en tilde het stripwezen een niveau hoger, door regelmatig een nieuwe editie van zijn *Stripkatalogus* uit te geven.

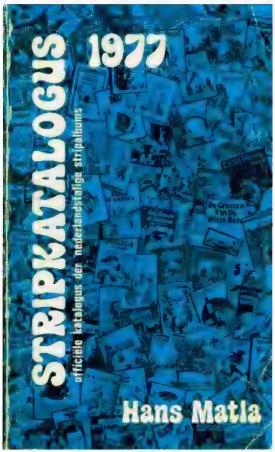

De eerste Stripkatalogus van Hans Matla (1977)

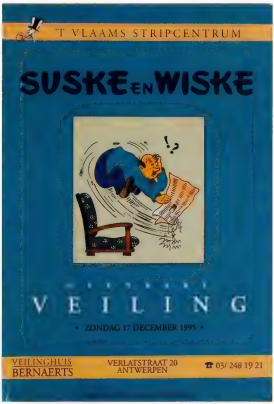

De catalogus van de baanbrekende veiling van Suske en Wiske (1995)

Verzamelaars schuimden deze winkels af op zoek naar oud en zeldzaam materiaal. Deze winkeltjes zijn intussen vrijwel allemaal verdwenen en de verzamelaars ontmoeten elkaar nog op gespecialiseerde stripbeurzen en veilingen of leggen gewoon onderling de nodige contacten.
In de jaren negentig heeft het fenomeen van de stripveilingen zijn ingang gevonden. Daar waar de grote veilinghuizen aanvankelijk weigerachtig stonden tegenover gespecialiseerde stripveilingen, hebben grote successen zoals de *Tintin*-veilingen in Parijs, maar ook de *Suske en Wiske*-veiling in Antwerpen (1995) geschiedenis geschreven. Nu worden overal veilingen georganiseerd.

De laatste decennia heeft zich een nieuw medium ontwikkeld: de internet-veilinghuizen. Een steeds groeiend aantal mensen biedt allerlei verzamelobjecten aan via E-bay en laten de hele wereld erop bieden. Daar waar E-bay ongetwijfeld een pioniersrol heeft vervuld, hebben intussen nieuwe spelers zoals Catawiki en andere online veilingsites een belangrijk marktaandeel ingenomen.

Invloed van over de plas

De Amerikaanse comic-markt start ongeveer op dezelfde manier. In de jaren '60 ontstaan vooral sci-fi-fanclubjes en strips volgden snel in dat spoor. Je staat ervan versteld op welke manier de Amerikanen van hun comicshobby een ware wetenschap hebben gemaakt. Zij hebben natuurlijk al 50 jaar een door iedereen aanvaarde catalogus, de *Overstreet Comic Book Price Guide* (uitgegeven door Gemstone-publications). In 1971 verscheen de eerste versie van dit boek dat je een eerste inzicht geeft in wat zeldzaam is en wat niet. Maar daarnaast komen de topverzamelaars veel meer naar buiten met hun verzamelingen dan bij ons in Europa, en vooral in Vlaanderen. De verzamelaar van de lage landen is sterk op zichzelf gericht en zal slechts schoorvoetend zijn lievelingsexemplaren aan anderen tonen. Zijn verzameling is privéterrein. In de VSA zijn vele verzamelingen een quasi publieke aangelegenheid. Uitzonderlijke exemplaren worden nauwgezet gevolgd wanneer ze van eigenaar wisselen. Er worden kadasters aangelegd van de meest zeldzame exemplaren om na te gaan hoeveel exemplaren er nog van bestaan en ook nog in welke staat deze zich bevinden, of ze gerestaureerd zijn of niet, enz.

Comic grading

Nog een specifiek Amerikaans fenomeen is het Comic *graden*, het geven van een score aan een album en het vervolgens opbergen in een plastic verzegelde bewaardoos. Deze *grading* wordt uitgevoerd door een team onafhankelijke experten. Dit systeem kon in het leven geroepen worden doordat de comics een uniform *format* hebben, waardoor de productie van zulke bewaardozen makkelijk kon gebeuren. In de Europese stripmarkt is zoiets veel moeilijker omwille van de grote diversiteit in formaten. Bij

Een voorbeeld van een comic-album dat in een bewaardoos werd geleegd, na een grading gekregen te hebben van 7 punten

het beoordelen van zo'n comic-book worden diverse criteria bekeken: de *overall* score is de belangrijkste, maar je krijgt ook een beoordeling van de witheid van het papier, een notie van ondergane restauraties en soms een woordje over de herkomst. In Europa wordt de verkleuring van het papier nauwelijks bekeken en bestaat geen uniform systeem van staat-beoordeling.

Pedigree collections

De Amerikanen dwepen ook met de term *Pedigree-collections*. Dit zijn uitzonderlijke verzamelingen van één enkele oorspronkelijke eigenaar die vaak enkele honderden of duizenden comics in optimale omstandigheden heeft bewaard. Comic-boeken uit zo'n verzameling worden steeds met die term genoemd en staan borg voor uitmuntende kwaliteit. Enkele tot de verbeelding sprekende voorbeelden zijn :

de Mile High / Edgar Church collection.

Deze verzameling van zo'n 22000 comics uit de periode 1937-1953 (*Golden Age*) werd ontdekt eind jaren zeventig en werd opgekocht door een Comic-winkeltje in de omgeving van Denver dat *Mile High* heet. Een individu, ene Edgar Church heeft deze hoeveelheid bij elkaar gebracht, nooit gelezen en bewaard in een droge donkere ruimte. Bovendien werden ze in hoge stapels gelegd zodat de oudste exemplaren onderaan kwamen te liggen en nog meer bescherming kregen. De onderste exemplaren waren zodanig geperst dat het verzuringsproces van het krantenpapier nauwelijks had kunnen plaatsvinden. Dit proces doet het papier vergelen en uiteindelijk verbrokkelen. Het enige nadeel van deze comics was dat mijnheer Church op elk exemplaar de datum van verschijnen op de cover heeft aangebracht. Verder zijn het vaak de beste exemplaren die op de markt bekend zijn.

Een comic-album uit de Mile High collectie (Edgar Church). Bemerk de in potlood aangeduide markering.

De White Mountain Collection.

Deze verzameling van zo'n 5000 exemplaren uit de periode 1950 tot 1968 (*Silver Age*) bevatte volledige reeksen van de bekende series zoals *Spiderman*, X-*Men* en *Amazing Comics*. Ook deze exemplaren zijn vaak de beste in hun soort.

De Lamont Larson-collection.

Een unieke verzameling *Golden Age*-comics van superhelden uit de jaren veertig. De exemplaren zijn prachtig maar op de cover is de naam Larson aangebracht op een niet altijd subtiele manier.

De William Gaines-collection.

Deze man was de uitgever van de befaamde EC-*Comics* die over een periode van zeven jaar (1950-1956) een nieuwe mijlpaal in de geschiedenis van de Amerikaanse strip neerzetten. EC-Comics zijn bekend voor hun hoge kwaliteitspeil op gebied van horror, mysterie en SF. William Gaines had het lumineuze idee om twaalf exemplaren van elke geproduceerde comic in bruin papier in te pakken, te verzegelen en te bewaren in een kast waar ze meer dan dertig jaar ongemoeid werden gelaten. In 1989 werden de 300 pakken geopend in het bijzijn van Robert Overstreet, de samensteller van de Amerikaanse- Comics-Gids. Bij het uitpakken werden steeds witte katoenen handschoenen gedragen. Robert Overstreet was in de wolken: de meeste exemplaren waren in *mint condition* met volledig intacte glans op de cover en spierwit papier.

In de lage landen hebben wij ook dit soort verzamelingen, maar natuurlijk op een kleinere schaal en bijna altijd onbekend voor het gros van de verzamelaars.

Pedigree-collecties in Vlaanderen

De term "pedigree" wordt niet gebruikt in Vlaanderen, maar evengoed werden uitzonderlijke collecties gevonden bij hun eerste eigenaar. Maar meestal waren de albums in min of meer gelezen staat. Enkele uitzonderingen verdienen hier aandacht.

De collectie van Aalst.

Wellicht de eerste pedigree-collectie die gevonden werd. Klein van omvang maar van een uitmuntende kwaliteit. Eind jaren '80 kwam een reeks Suske en Wiske-albums terecht bij een antiquair in het Oost-Vlaamse Aalst. Het betrof de ongekleurde rode reeks en de blauwe reeks. De boeken waren ingepakt in blauw inpakpapier en verkeerden in een nooit geziene staat. Vooral de covers waren prachtig: weinig tot geen kreukjes, veel inktreflectie op de covers en een verbluffende kleurenintensiteit. De ruggen waren nagenoeg perfect. Duidelijk nooit geopende exemplaren. De verkoper was een geestelijke die indertijd alle Suske en Wiskes kocht in twee exemplaren.

Eén exemplaar was bestemd voor de parochiebibliotheek, een tweede exemplaar werd in reserve gehouden als het eerste exemplaar versleten was. Zover kwam het gelukkig nooit. De reeks telde alle eerste drukken tussen 1948 en 1959, met uitzondering van *Het Spaanse Spook*, *De Stalen Bloempot*, *De Koning drinkt* en *Prinses Zagemeel*. De allereerste titels

zoals *Rikki en Wiske* en *Op het Eiland Amoras* ontbraken. *Amoras* was wel aanwezig in tweede druk. Verschillende exemplaren uit deze collectie zijn de best gekende exemplaren op de markt. Intussen veranderden deze exemplaren enkele keren van eigenaar, maar het gros is samengebleven.

Dupuis-archief

Eind jaren tachtig, begin jaren negentig kwamen opvallend veel nieuwstaat-exemplaren boven van tot dan aartsmoeilijke Dupuis-uitgaven. Titels als *Jeugdalbum Robbedoes*, *Het Geheim van den Hindoesleutel*, *Jan Kordaat I* (oorlogsdruk), *Surcouf 1*, *Tarawa* en omzeggens alle *Robbedoes* verzamelde nummers werden aangeboden in tal van stripwinkels. De exemplaren waren meestal in nieuwstaat, afgezien van de gewone bruine zones bij de gekartonneerde boeken, veroorzaakt door de speciale soort boekbinderslijm die Dupuis gebruikte in de jaren '40 en '50. Al snel werd duidelijk dat deze albums afkomstig waren van het Dupuis-archief. Zij waren daar verdwenen tijdens verbouwingswerken en kwamen druppelsgewijs op de markt. Sindsdien gelden deze exemplaren als de best gekende op de stripmarkt. De collectie is jammer genoeg niet bijeen gebleven.

Het exemplaar van Het Spaanse Spook uit de Collectie van Gentbrugge

Het exemplaar van De Bronzen Sleutel uit dezelfde collectie

De collectie van Gentbrugge

In 1999 kwam een onwaarschijnlijke collectie aan het licht. Een kinderloos echtpaar had sinds 1946 alle exemplaren gekocht van de voornaamste Vandersteen- en Sleen-reeksen. Volledige runs van *Suske en Wiske*, *De Familie Snoek*, *De Grappen van Lambik*, *Nero*, *De Lustige Kapoentjes*, *Piet Fluwijn en Bolleke* tot en met de meest recente titels uit 1999. De exemplaren waren nooit of hooguit één keer gelezen en vervolgens bewaard in een afgesloten kast zodat schadelijke UV-stralen hun nefast effect op boeken niet hadden kunnen voltrekken. Het echtpaar had besloten hun intrek te nemen in een bejaardentehuis en zochten een zorgzaam iemand om hun collectie te koesteren. Net voor de verkoop werd geregeld, heeft de man nog een nummer op een aantal exemplaren genoteerd om aan te tonen dat de reeksen volledig waren. Dit nummer is vaak het enige ontsierende element op deze fantastische albums. De boeken blinken uit door de sterke inktreflectie, frisheid van de kleuren en de gaafheid en de strakheid van de covers. Ook de boekblokken zijn opvallend strak en compact. Het papier is veel witter dan bij gewone exemplaren. Inderdaad, het feit dat ze buiten het licht zijn gehouden en op elkaar zijn gestapeld hebben ervoor gezorgd dat het verzuringsproces sterk vertraagd werd. Sommige exemplaren zijn waarschijnlijk wat ruwer in de kast gestoken want af en toe is een hoekje beschadigd. Vele exemplaren uit deze collectie behoren tot de best gekende. Deze pedigree-collectie is nog intact.

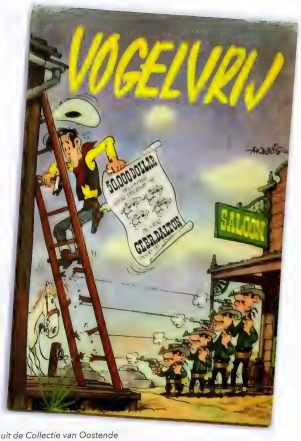

Twee albums van Lucky Luke *uit de Collectie van Oostende*

De collectie van Oostende

In 2011 werd in Oostende een woning opgeruimd. Na het overlijden van de 80-jarige eigenaar die geen rechtstreekse erfgenamen had, trof zijn verdere familie een huis aan, gevuld met dozen waarin zowat alle denkbare papieren publicaties, vanaf 1946, gedurende tientallen jaren waren bijeen gespaard: kranten, magazines, postkaarten, boeken, bankbiljetten van over de hele wereld, facturen van bedrijven en, *last but not least*, dus ook stripverhalen. Bovendien was alles niet zomaar gestapeld in dozen maar elk object was meticuleus verpakt in bruin papier. Het heeft maanden gekost om alles uit te pakken en te inventariseren. Het merendeel van wat werd teruggevonden, was bestemd voor de papiercontainer maar er bleef genoeg waardevol materiaal over dat kon te gelde gemaakt worden. Voor de stripverhalen werd de stripwinkel *De Negende Kunst* uit Gent gecontacteerd. Die zorgde ervoor dat een koper werd gevonden voor de integrale collectie.

Het gedeelte strips bestond uit de volledige ongekleurde rode reeks Suske en Wiske-albums in eerste druk (uitgezonderd *De Stalen Bloempot* in tweede druk), aangevuld met *Rikki en Wiske*, alsook de eerste reeks van de *Familie Snoek*. Van Dupuis werd nagenoeg de complete reeks van *Lucky Luke* teruggevonden en ook de eerste vijf albums van *Johan en Pirrewiet*. Alles was nog in de staat zoals ze in de winkel waren aangekocht. Aangezien de albums op deze manier werden verpakt na aankoop, en waarschijnlijk nooit werden gelezen, behoren deze exemplaren tot de beste *in the field*. Vooral de intensiteit van de kleuren geeft deze albums een andere dimensie dan wat we gewend zijn te zien. Deze collectie is nog intact.

Enkele albums uit de Collectie van Oostende

De chromo's van KEN UW VOLK

Chromo's waren tot in de jaren '70 erg gegeerde verzamelkaarten. Ze werden gedrukt voor tal van producten, voornamelijk in de voedselsector. Ze waren immens populair in de hele wereld. Tot het collectieve geheugen behoren de chromo's van Liebig, maar ook die voor Belgische chocolademerken als Côte d'Or, Jacques en Martougin begeesterden verschillende generaties. *De Chromodienst De Beukelaer* start in 1959 de reeks 'Ken Uw Volk' op waarin in totaal 480 foto's en korte biografieën van prominente Vlamingen worden opgenomen. Daaronder ook Marc Sleen, Willy Vandersteen en Bob De Moor.

Door Yves Kerremans

Het gebruik van chromo's als reclamemateriaal begint omstreeks 1850 in Parijs in het warenhuis *Au Bon Marché* dat op die manier klanten wil winnen door hun kinderen een kleurenprentje aan te bieden.

In 1959 start de Antwerpse vestiging van de van oorsprong Nederlandse cichoreifabrikant *Gebroeders De Beukelaer* in navolging van hun succesvolle chromoreeks 'Ken Uw Land' een nieuwe reeks op: 'Ken Uw Volk'. Volgens de chromodienst van *De Beukelaer* "ligt het vooral in de bedoeling niet alleen de schoolgaande jeugd maar al onze mensen in nauwer contact te brengen met onze dichters, schrijvers, komponisten... waarvan de meesten onder hen geen onbekende meer zullen zijn." De reeks bestaat in eerste instantie uit 32 reeksen met elk vijf plaatjes met een zwart-wit foto van een bekende persoon in Vlaanderen. Later wordt de serie uitgebreid tot 96 reeksen van elk vijf plaatjes, in totaal dus niet minder dan 480 plaatjes.

De plaatjes kunnen bekomen worden door sluitetiketten van cichoreiverpakkingen van *De Beukelaer* op te sturen naar de chromodienst in de Antwerpse IJzerlaan.

Tegen 60 frank kunnen speciale albums besteld worden waarin de plaatjes van een serie op een pagina gestoken kunnen worden zodat de tekst op de achterkant nog steeds leesbaar is. Voor de initiële reeks is het album in staand formaat. Later worden albums in liggend formaat aangeboden. Elk album kan 160 chromo's bevatten; voor de volledige reeks van 'Ken Uw Volk' zijn dus drie albums nodig.

Naast dichters, schrijvers en componisten worden ook Vlaamse striptekenaars, cartoonisten en illustratoren opgenomen in 'Ken Uw Volk'. Daaronder Marc Sleen, Willy Vandersteen, Bob De Moor, Jef Nys, Pil en Buth. ▸

"Ken Uw Volk" Chromodienst de BEUKELAAR
IJzerlaan, 5, Antwerpen

Bij het kopen van alle «B»-produkten wordt U in de gelegenheid gesteld onze prachtige en nieuwste reeksen « KEN UW VOLK » te verzamelen.
Mits inzending van volledige chromo-puinten worden U onmiddellijk de verlangde reeksen toegestuurd.

MARC SLEEN

Vlaamse kartoontekenaar.
Geb. te Gentbrugge op 31 dec. 1922.
Tekende reeds 36 Nero-Verhalen, waarvan er in 1959 reeds 30 verschenen zijn.
Tekende stripverhalen voor vele weekbladen en kranten o.a. De Nieuwe Gids.
Het Volk.
Le Courrier d'Afrique.
't Kapoentje.
Ons Zondagblad.
De Week (Congo).

Verboden nabootsk

Reeks 8-1 Cliché : eigen foto.

◂ ▲ *Foto van Marc Sleen met op de achterzijde een beknopte biografie. Zijn foutieve geboortedatum wordt hier reeds gehanteerd.*

Ken uw Volk
Chromodienst de Beukelaer
IJzerlaan 5, Antwerpen
Reduktiebewijs
№ 04206
afgeleverd aan : Marc Sleen,
Ex Hertogenlaan 2
Gemeente Deurle
1. Het reduktiebewijs is strikt persoonlijk. Het doet eerste inlevering op het moment er een bedrijving vanaf is over schuldenlijst gegaf aan de verkoper. Het is niet overdraagbaar en geldt niet voor latere aankopen, waarvan eventueel onder het etiquetten nog met volledige prijs betaald.
2. Bovendien wordt een reden van 5% en bovenop een korte bepaling gegeven met inmelding van de voorwaarden aanbod.
3. Het reduktiebewijs wordt slechts aanvaard voor een bedrag van 50 frs en per een voor volledig aankoopbedrag van minstens 1.000 frs.
4. Een premie wordt slechts aanvaard voor een bedrag van 50 frs en per een voor volledig aankoopbedrag van minstens 1.000 frs.
5. Deze reduktie geldt enkel voor het verkrijgen van reklame.
6. Gedurende reprotermijnen, zoals bepaald door de verkoper, worden de reduktiebewijzen niet aanvaard. Deze worden dan ook niet uitgegeven.
7. Als de bewijzen niet meer worden als reklamebedrag is opgegeven.
8. De de bewijzen niet meer worden als normal reklame premie vervangt door een premie.
9. Een premie wordt slechts aanvaard voor een prijs van 50 F.

‹ *Reduktiebewijs dat 50% korting geeft op het vereiste aantal sluitetiketten. Het wordt uitgereikt aan prominenten opgenomen in 'Ken Uw Volk' en aan de schoolgaande jeugd. Dit exemplaar is uitgereikt aan Marc Sleen.*

› *Bon voor 'Ken Uw Volk' met de foto van Ernest Claes, de eerste chromo uit reeks 1.*

« KEN UW VOLK »
ERNEST CLAES
Beeltenis 1c
« KEN UW VOLK »
Op de keerzijde vindt U de afbeelding van een bekende figuur welke deel uitmaakt van de verzameling bestanddelen.
« KEN UW VOLK »

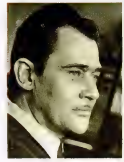

"Ken Uw Volk" Chromodienst de BEUKELAAR IJzerlaan, 5, Antwerpen
WILLY VANDERSTEEN
Vlaams Tekenbestuurder.
Geboren te Antwerpen 1914.
Beeltenis 69 1

"Ken Uw Volk" Chromodienst de BEUKELAAR IJzerlaan, 5, Antwerpen
JOE MELLEPAS
Vlaams tekenaar.
Geb. 15 Juli 1915.
Studeerde in de Academie van Antwerpen.
Werkte achtereenvolgens in de Ateliers van Fr. Van Den Put, Jan Verhaeren, Schlegen van de eigenlijke man-naar reeks van Fr. Vanderstee.
Verder tekenaars van de Ateliers van Fr. Van Den Put, Jan Verhaeren, Schlegen van de eigenlijke man-naar reeks van Fr. Vanderstee.
Beeltenis 3-5

"Ken Uw Volk" Chromodienst de BEUKELAAR IJzerlaan, 5, Antwerpen
FLORGADETS SIDOT
Fr. Pinny.
Vlaams tekenbestuurder.
Geb. 5 juli 1911.
Studeerde in de Academie Brussel.
Verder tekenaars in de Ateliers van « Rome », « Kuifje » en « De Kiekeboe ».
Beeltenis 7-9

‹ › *Deze en volgende pagina: Foto's en biografieën van striptekenaars, cartoonisten en illustratoren in 'Ken Uw Volk'. Op Vandersteen na staan die allemaal in de eerste reeks. Vandersteen is pas opgenomen in de derde reeks.*

▲ *Mapje voor de chromo's 'Ken Uw Volk'*

◀ *Chromo-album 'Ken Uw Volk' in staand formaat voor 160 chromo's*

Reclamestripbladen en -folders
EEN BOEIENDE ZOEKTOCHT

Deel 1

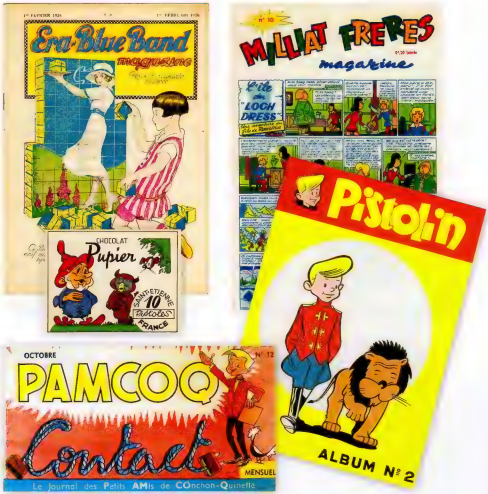

Het verzamelen van reclamestripfolders en -stripbladen is niet alleen een leuke bezigheid op zich, het biedt vooral een boeiend overzicht van hoe het gebruik van strips in de kinderreclame doorheen de jaren evolueert. Spijtig genoeg blijken de schaarse informatie hierover meestal heel verspreid en de boekjes zelf moeilijk te vinden, zeker als je breder, over de landgrenzen heen, op zoek wil gaan naar zeldzame pareltjes.

Door Philippe Mouvet

Deel 1: een eerste kort overzicht uit Frankrijk en België...

In het eerste deel van deze artikelreeks over reclamestripblaadjes en -folders - dat omwille van het groot aantal illustraties over meerdere nummers van *StripKiosk* wordt verdeeld - willen we een breder maar beknopt chronologisch overzicht geven van wat er tot in de jaren '60 aan zulke blaadjes en dito publicaties in België, Frankrijk en Nederland bij elkaar te sprokkelen valt. Vermoedelijk ontbreken er een paar, ons vrij onbekend, of heel erg anekdotisch, maar we doen ons best...

Over sommige van die blaadjes zijn in *Brabant Strip Magazine* en *StripKiosk* doorheen de jaren reeds uitvoerige dossiers of situerende artikels verschenen. Bij het vermelden van die reclametijdschriftjes verwijzen we jullie dan ook door naar deze BSM- en STK-nummers, om herhaling te voorkomen.

Publicaties met betrekking tot oliemaatschappijen en autobouwers vermelden we bewust niet in de onderstaande lijst. We zullen ze bundelen en uitvoerig bespreken in volgende delen van deze artikelreeks.

N° 132. — Août 1938 PUBLICATION HEBDOMADAIRE 10e Année

LE PANTIN

ÉDITION DE PROPAGANDE DU PHOSCAO

Abonnements : 2 francs par an, également par timbres, adressés à... ...M. le Chef du Service de PANTIN-PHOSCAO, 7, rue Francois-Ier - Paris (8e)

L'AUTOCAR DE SAINT-PÉPIN

Eh là ! Eh là ! n'as-tu vu la voiture.

Frankrijk in de jaren '30

Uit de jaren '30 vonden we enkele ons vrij onbekende reclametijdschriften die tot nu toe onderbelicht bleven:

Fip-Fop
Magazine
REVUE MENSUELLE POUR LES JEUNES
ORGANE DU FIP-FOP CLUB
RÉDACTION ET ADMINISTRATION : 89 NESTLÉ, 12, place Saint-Jean - PARIS (8e)
A nos jeunes amis

LE PANTIN (1928-1939 voor Phoscao-poeder)
Le Pantin is een in 1928 opgestart Frans promotioneel jeugdblad van klein formaat (14,5 x 8,5 cm) waarvan we enkel nr.128 (!) van augustus 1938 terugvonden. Het laatste nummertje (nr.133) van dit maandblad verscheen in januari 1939.

FIP-FOP Magazine (1938-1940 voor Nestlé chocolade) is in Frankrijk het maandblad voor de dito jeugdclub van Nestlé waarvan het nulnummertje eind 1938 verscheen. Vijftien nummertjes zullen volgen tot in maart 1940 (6 nummertjes méér dus dan vermeld in de B.D.M., de officiële Franse stripcatalogus). De Fip-Fop Club was gestart als ontmoetingspunt voor verzamelaars van de chromo's uit de verpakkingen van Nestlé-chocolade.

De jaren ‘50, speelveld van Edifrance

In *StripKiosk* nr.2 hebben wij het verhaal gebracht van het zeldzame publicitaire chromoalbum ‘*Jim Floker’s*’ uit 1958, waarvan de tekst door Jean-Michel Charlier werd geschreven en de chromo’s door Albert Uderzo werden getekend. Het album was een creatie van het Agentschap Edifrance voor de firma Floker’s Corn Flakes. We hadden toen ook het ontstaan toegelicht van dit agentschap, in 1956 opgericht door René Goscinny, J.-M. Charlier, Albert Uderzo en Jean Hébrard na hun gezamenlijk ontslag bij de World’s Press van Georges Troisfontaines en de International Press van diens schoonbroer Yvan Cheron.

Tussen 1956 en 1959, het moment waarop de ploeg van Edifrance voor Radio Luxembourg het stripblad *Pilote* bedenkt, had ze in opdracht van verschillende Franse bedrijven reclame-stripblaadjes gecreëerd of mee geanimeerd. Hiervoor konden Goscinny, Charlier en Uderzo op de grafische en redactionele medewerking van bevriende collega’s zoals Paape, Sirius, Hubinon, Martial, Sempé, Gal, Erik, Le Moing en anderen rekenen. Een kort overzicht:

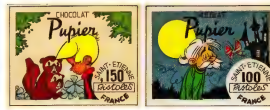

PISTOLIN (1955 – 1958 voor Pupier Chocolade) Dit blaadje, opgestart ten tijde van hun eerste loopbaan bij International Press, werd door de vier ontslagnemende vrienden overgenomen van Yvan Cheron en verder gezet onder de vlag van Edifrance. Het eerste nummertje verscheen in februari 1955, het laatste (nr. 83/84) in augustus 1958. Tweewekelijks van nr. 1 t.e.m. nr. 72: 16 pagina’s (8 in kleur), formaat 21 x 27 cm. Maandblad vanaf nr. 73/74 tot nr. 83/84: 64 pagina’s (in zwart/wit met kleurenkaft).

De eerste 36 nummertjes werden in ruil voor spaarpunten (“Pistoles”, geïllustreerd door Eddy Paape) verdeeld onder de kopers van de chocoladerepen waarin deze bons te vinden waren. Vanaf nr.37 is het blad te koop.
Pistolin, titelheld van de vervolgstrip bedacht door René Goscinny en getekend door Victor Hubinon, beleeft vijf lange avonturen. Deze verhalen werden vanaf 1955 in het Nederlands o.a. als *Stefke* in *Sneppeke*, de kinderbijlage van *Het Belang van Limburg*, gepubliceerd.

Verder is in het blad een wekelijkse gagplaat van *Rosine* (Martial en J.-M. Charlier) te lezen, een rubriek over helden uit de Franse geschiedenis (verschillende illustratoren) alsook geweldige vervolgstrips als *Belloy* (Charlier en Uderzo), *Tiger Joe* (Charlier en Hubinon) of nog *Bouldaldar* (Sirius), heruitgaven van strips eerder voor International Press gemaakt.

Verder zijn er nog bijdragen van Godard, Gal (Georges Langlais) en Jean Le Moing.

JEANNOT Uiterst zeldzaam maandblaadje, voor Nappey horloges, Klaus-chocolade en Gilac plastiek. 12 nummertjes tussen februari 1957 en juni 1958. Het blad telt 12 pagina's, formaat 27 x 31 cm. De vervolg-titelstrip *Le cheval de Jeannot* is geschreven door Goscinny en getekend door Hubinon. Verder vinden wij enkele toen in Belgische kranten en -supplementen reeds verschenen strips zoals *Bill Blanchart* (Goscinny en Uderzo) en *Dick Dicks* (tekst en tekeningen (!) van Goscinny) alsook *Mermoz* door Mouminoux.

MILLIAT FRERES Magazine. Vier reeksen blaadjes tussen 1956 en 1963 (?), voor Raviolitos deegwaren. Stripblaadje van 4 pagina's in kleur. In elk nummertje een compleet stripverhaal doorspekt met reclame. Zo verschijnt er tussen 1956 en 1959 een eerste ongenummerde reeks van 9 nummertjes, met in de eerste 2 (1956) strips van Goscinny en Uderzo. In de 7 andere nummertjes tekent Erik (pseudoniem van André René Jolly) de *Avonturen van de zoon van Raviolitos*. In een tweede reeks, genummerd 10 tot 25, gaan tussen 1959 en 1963 deze avonturen verder. In een 3de reeks brengt Erik *Les enquêtes de l'inspecteur MF Junior* (één nummer gekend), waarna een 4de reeks volgt met minstens 2 nummertjes met de *SF-avonturen van SuperMilliat* door Phil en Santiago.

CLAIRON (1957?), voor Fabrique-Union speelgoed. In een eerste speciaal kennismakingsnummertje nr.0 (16 pagina's) verschijnen naast twee gagplaten van *Poum et Rosine* (door Charlier en Martial), twee historische strips van Charlier en Uderzo (elk 4 pagina's, zoals de gags van *Rosine* hernomen uit *Pistolin*). Het nieuwe publicitaire stripblad kon verkregen worden in ruil voor Clairon-spaarpunten. We weten niet of na het nulnummertje het blad effectief van start is gegaan, maar vermoedelijk niet.

CE NUMERO SPÉCIAL POUR LES JEUNES, VOUS ANNONCE
CLAIRON
VOUS TROUVEREZ DANS CE NUMERO SPECIAL
LES AVENTURES DE POUM ET NOSINE
LA VIE HEROIQUE DE GUILLAUME
FERDINAND DE LESSEPS
ARTICLES DIVERS
ET BIEN ENTENDU LE RAID DE LA GRANDE ANNEE

PAMCOQ-Contact. 17(?) nummers van 8 blz., van maart/april 1955 tot maart 1958. PAMCOQ-Contact was het tweemaandelijks blad van de kleine vrienden van Conchon-Quinette, een merk van kinderkleding uit Clairmont-Ferrand. De eerste 10 nummertjes zijn met steunkleur gedrukt, de volgende in kleur. Van nrs.1 tot 10 vinden we strips van Robert Moreau, Loÿs Pétillot en de alomtegenwoordige Erik. Al verschenen *Les Aventures de Pamcoq* vanaf nr.2, het is vooral in de nrs.11 tot 17 dat het interessant wordt. Dan zorgt de ploeg van Edifrance voor inhoud van het blad en vinden we bijdragen van J.-M. Charlier, R. Goscinny en de tekenaars Jean-René Le Moing en Gal (Georges Langlais). Het blad is echt onvindbaar. Er is weinig informatie beschikbaar omtrent de eerste 10 nummertjes, maar allicht werden die niet door Edifrance gemaakt.

In die jaren was Edifrance uiteraard niet het enige agentschap dat in Frankrijk zulke reclameblaadjes maakte. Het belang van de invloed van kinderen op het koopgedrag van hun ouders was voor vele firma's een belangrijk aandachtspunt geworden in het bedenken van succesvolle reclame. Vanaf de tweede helft van de jaren '50 bleek het uitgeven van een periodiek reclamestripblad voor velen een interessante strategie.
Zo verschenen naast de reeds aangehaalde productie van Edifrance in Frankrijk nog andere blaadjes, zoals onder andere:

IMA, l'ami des jeunes (maart 1955 - december 1958, met IMA-spaarzegels gesponsord door een hele reeks firma's). Van IMA verschenen 156 nummers, eerst maandelijks, dan tweewekelijks vanaf nr.10 en wekelijks vanaf nr.20. Het blad (14 pagina's tot nr.6, daarna 18 pagina's) biedt de Franse lezertjes

strips en bijdragen van vooral Franse auteurs (Saint-Ogan, Erik, Mat, Pellos) maar wordt toch vooral verzameld voor de vervolgstrips *Tim et Anthime* (Godard) en *Ange Signe* van Maurice Tillieux. Al zijn deze *Ange Signe*-strips grafisch aangepaste versies van reeds in *Heroïc Albums* verschenen Felix-verhalen, toch zijn ze zéér de moeite waard!

Op **KIM** (1952 - 1968, voor Shell-France) en **TOTAL Journal** (eerste reeks tussen 1958 en 1965, tweede reeks tussen 1966 en 1971) komen we in een later nummer van *StripKiosk* uitgebreid terug.

België

Reeds in de jaren '20 was het opzetten van een reclame(strip)tijdschrift ter ondersteuning van een bredere promotiestrategie in België een beproefde formule. Getuige daarvan de tweetalige (!) blaadjes als DRAPEAU (1926 - ?) en ERA - BLUE BAND Magazine (1925-1929) van de gelijknamige margarine-producenten.

Uit de jaren '30 vonden we zowel reclamestripfolders als clubblaadjes.

De mooiste folders zijn ontegensprekelijk gemaakt door Hergé. Zo is er een reeks van 16 folders van elk 4 blz. met een vervolgstrip *Tim l'écureuil, héros de Far-West* (2 platen per nr.) voor de grootwarenhuizen A l'Innovation (1931), alsook 6 folders met de afleveringen van de avonturen van broer en zus *Antoine et Antoinette*, hun hondje Plouf en papegaai Dropsy (1 stripplaat per folder) voor Confiserie Antoine (1935), of nog een in te kleuren stripplaat voor Chicorée PACHA (1935?).

RECLAMESTRIPS

Als clubblaadjes zijn ons vooral blaadjes van havermout- of snoepproducenten als 3-MOULINS, het bulletin voor de clubleden 3-*Molens* tussen 1936 en 1939 (?), RIC & RAC , het lijfblad van de Speculoos Ric & Rac-Club uit 1936 of nog de eveneens tweetalige C.C.A. (1939-1940), clubblad van l'Aiglon-Chocolade gekend.

Na de Tweede Wereldoorlog gaf l'Aiglon trouwens opnieuw een erg kwaliteitsvol reclamestripblad uit:

L'AIGLON (18 nummertjes in 1949-1950) met gezochte bijdragen van o.a. de Fransman Calvo en de Belg Raymond Reding. Deze naoorlogse reeks werd in 1946 ingeleid door een zeldzaam tweetalig *L'Aiglon* nulnummer. In 1951 ging de l'Aiglon Chocolade Club op in de Robbedoes Club, waarna wekelijks een C.C.A.- bladzijde in *Robbedoes* verscheen. (Lees hierover in *StripKiosk* nr. 6).

(wordt vervolgd...)

STRIPS-COMICS-COOL MEDIA

Parijsstraat 16 Leuven
016-225840
info@hbl.be
www.hbl.be

"IEDEREEN KAN TEKENEN!
DIT BOEK LEERT JE HOE!"
Striptekenaar Steven de Rie (medewerker Urbanus strips e.a.)
geeft al meer dan 25 jaar workshops rond strip- en cartoontekenen.
Nu heeft hij dit toegankelijke, rijk geïllustreerde doeboek
gemaakt met 1001 Handige tekentips voor jong en oud!
STRIP TEKENEN!
1001 HANDIGE TRUCS
Striptekenen! (Steven de Rie) uitgeverij Lannoo
160p – kleur – SC – €17.99 – ISBN 978 94 014 5206 9

GEVONDEN!

ONZE LEZERS REAGEREN

In *StripKiosk nr.8* hebben we de gekende productie van de drukkerij Flock-Indus uit Antwerpen in een vrij compleet overzicht gebracht. We hadden het toen over 'geflockeerde' strippostkaarten, dito uitgesneden stripkartons en hun muziekdoos-varianten. Blijkt nu dat we toch niet compleet genoeg waren...

Onlangs kreeg ik van een winkelier uit Brussel via Messenger een foto opgestuurd van iets dat hij net had binnen gekregen. Iets met Robbedoes... Maar wat was dat? 'Iets' bleek een 'geflockeerd' kartonnen deksel van een 1,5 cm diep doosje te zijn, waarvan de afmetingen 16 x 11,5 cm bedragen. Aangezien de 12 Robbedoespostkaarten die de firma uitbracht 15 x 10,5 cm meten, kan het haast niet anders of de gevonden doos voor deze kaarten bestemd was!

Een geweldige vondst want deze doos werd nooit eerder gevonden of in de literatuur vermeld.
Maar wat nu? Zijn er dan misschien ook doosjes voor de Suske en Wiske-kaarten, of voor de reeksen met strips uit het weekblad Kuifje??? **(PM)**

SUSKE EN WISKE

GEDUVEL OP DE HEIDE

Portfolio met 8 prenten, genummerd en gesigneerd door

J. BOSSCHAERT

KOOP HEM SNEL, NU HET NOG KAN!

Alle informatie op de website:
www.vlaamsstripcentrum.be